СБОРНИК

МЕТОДИЧЕСКИХ РАЗРАБОТОК

УЧИТЕЛЕЙ РТ

№52 от 30 ноября 2024 ГОДА

УДК 373.1

ББК 74

Сборник «Методические разработки учителей РТ»

ISBN 978-5-99056 15-1-9

Свидетельство о регистрации сетевого издания (СМИ ЭЛ №ФС 77-80451 выдано 01 марта 2021 года, выдано Роскомнадзором.

Сборник собран из методических разработок педагогов по всей России. Данные материалы любой педагог может использовать в своей работе.

Публикация статей в сборнике «Методические разработки учителей РТ» осуществляется с целью обмена опытом работников образования, обобщения и распространения педагогических инноваций, а также повышения квалификации педагогов.

УДК 373.1

ББК 74

ISBN 978-5-9905615-1-9

9 785990 561519

Оглавление

Алеева Лэйлә Хөсәен кызы 7

Бишек җырларын тыңлыйбыз, таныйбыз һәм башкарабыз! 7

Ахсанова Р.Р. 8

Конспект ООД в старшей группе на тему: «Вода - в жизни человека» 8

Давлетшина Айгуль Разим кызы 11

Бойтемирова Светлана Мубаракян кызы 11

Беренче кечкенәләр төркемендә сөйләм телен үстерү буенча шөгыль. 12

Тема: «Йорт хайваннары» «Кыргый хайваннар» 12

Галиуллина Зульфия Хабибулловна 13

Туган илнең улы мин... 13

Гараева Алинә Рифат кызы 15

Саннарга морфологик анализ ясау. 15

Гарайшина Ильфира Талгатовна 17

«Туган як традицияләрендә рухи – әхлакый тәрбия» 17

Гатина Светлана Вячеславовна 18

Формирование восприятия и эмоционального отношения к рисованию у детей с ОВЗ 19

Дозорова Любовь Владимировна 20

Сценарий осеннего утренника для детей с ОВЗ (дошкольного и младшего школьного возраста) на тему: «Волшебная осень». 21

Әгъләмҗанова Г.Ф. 24

Укучыларга патриотик - әхлак тәрбиясе бирү 24

Ибрагимова Резеда Камилевна 26

«Работа классного руководителя по проведению мероприятий в образовательных организациях, направленных на повышение толерантности» 26

Камаева Гөлүзә Баян кызы 28

Шушы җирдән, шушы төбәктән... 28

Кузнецова Елена Викторовна 33

«Эколого – краеведческое воспитание детей старшего дошкольного возраста» 33

Латипова Ландыш Марсовна 34

«Наша обновленная школа». 34

Муравьева Г.З. 37

Актуальность и необходимость ранней профориентации детей дошкольного возраста. 37

(из опыта работы) 37

Мурадимова Айгөл Ильсур кызы 41

“Абдулла Алиш әкиятләре буенча уен – викторина». 41

Низамова Танзиля Халиковна 43

Конспект ООД по татарскому языку для детей подготовительных групп “Дусларга ярдәм итәбез” 43

Санатуллина Галия Илсур кызы 46

Акбай мажаралары, балалар һәм ата-аналар өчен БДД темасы буенча бәйрәм сценариесы 46

Сапожникова Эльмира Миннерашитовна 50

Конспект подгруппового логопедического занятия по пересказу с использованием песочной терапии в подготовительной группе по теме 50

«Труд взрослых и детей в саду и огороде». 50

Ситдикова Гульфия Каюмовна 52

“УКУЧЫЛАРДА УНИВЕРСАЛЬ УКУ ГАМӘЛЛӘРЕН ФОРМАЛАШТЫРУ ЧАРАСЫ БУЛАРАК ПРОЕКТ ЭШЧӘНЛЕГЕ” 52
Светлана Хайрутдинова 55
Конспект индивидуального коррекционно-развивающего занятия «Развитие графомоторных навыков у ребёнка с синдромом Дауна» 56
Халимова Гульнара Ахтямовна 58
Конспект организованной образовательной деятельности «Габдулла Тукай в наших сердцах». 58
Хузина Лейсан Фаниловна 60
Формирование «Я-концепции» младших школьников 60

РЕЦЕНЗИЯ
на сборник методических разработок учителей РТ

Авторы работ, которые представлены в сборнике: Алеева Лэйлә Хөсәен кызы, Ахсанова Рафина Ранасовна, Бойтемирова Светлана Мубаракян кызы, Галиуллина Зульфия Хабибулловна, Гараева Алинә Рифат кызы, Гарайшина Ильфира Талгатовна Гатина Светлана Вячеславовна, Дозорова Любовь Владимировна, Әгъләмҗанова Г.Ф., Ибрагимова Резеда Камилевна, Камаева Гөлүзә Баян кызы, Кузнецова Елена Викторовна, Латипова Ландыш Марсовна, Муравьева Г.З., Мурадимова Айгөл Ильсур кызы, Низамова Танзиля Халиковна, Санатуллина Галия Илсур кызы, Сапожникова Эльмира Миннерашитовна, Ситдикова Гульфия Каюмовна, Светлана Хайрутдинова, Халимова Гульнара Ахтямовна, Хузина Лейсан Фаниловна

Сборник содержит методические разработки классных часов, уроков и занятий элективных курсов, игровых программ, разработок занятий для образовательных учреждений.

В представленных методических разработках учителя школ и воспитатели детских садов подробно описывают каждый этап урока и занятия. На занятиях используются интересные приёмы и технологии активизации детей (мастерские, дидактические игры, проектная деятельность, изготовление знаков, творческие работы по изготовлению макетов и т.д.), что усиливает практическую направленность обучения и делает каждого школьника активным участником решения поставленных проблем. При обсуждении проблем и поиске решения их школьники учувствуют в дебатах, дискуссиях. Все используемые примеры способствуют развитию у учащихся учебных, мыслительных, практических, исследовательских умений, творчества. Применяемые педагогами элементы рефлексии усиливают личную значимость для каждого ребёнка изучаемых вопросов.

В рамках представленных занятий идёт активное эстетическое и этическое воспитание школьников, воспитание чувства любви и неравнодушия к своей малой Родине, патриотическое и нравственное

воспитание, воспитание чувства ответственности за свои поступки, причастности к судьбе своего города, что усиливается участием родителей в совместном решении проблем.

В целом, представленные авторские разработки дидактически и методически продуманны и могут быть рекомендованы как основа для творческого их применения учителями школ и воспитателями детских садов.

Рецензент:
Преподаватель
ГАПОУ "Набережночелнинский
педагогический колледж"
кандидат филол.наук Карамова Альбина Зявдатовна

Алеева Ләйлә Хөсәен кызы
Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының
“Арча 8 нче балалар бакчасы” муниципаль бюджет
мәктәпкәчә белем учреждениясе

Бишек җырларын тыңлыйбыз, таныйбыз һәм башкарабыз!
5-6 яшьлек балалар өчен музыка шөгыле

Музыка җитәкчесе: Хэерле имин коннэр, кызлар-йолдызлар!
Кызлар: Исэнмесез, хәерле көннәр!
Музыка җитэкчесе: Күрәм, бүгенге шөгыльгә курчакларыгызны алып килгәнсез.
Кызлар: Эйе, безнең уйныйсыбыз, җырлыйсыбыз килә.
Музыка җитэкчесе: Әйдәгез, мин каршы түгел.
“Без биибез, без уйныйбыз” (җырлы-биюле уен)
Музыка җитэкчесе: Афәрин!
Кызлар: Тик курчакларыбыз арды. Көйсезләнә башладылар.
Музыка җитэкчесе: Нишләп карыйк икән? Әйдгез, үзләрен ягымлы сүзләр әйтеп юатып алыйк.
“Ягымлы сүзләр” уены(һәрбер бала үз курчагын ягымлы сүз белән атый)
Музыка җитэкчесе: Балалар, сезнең курчакларыгыз да бик арыганнар түгелме соң, аларны йоклатырга кирәк.
Талгын гына “Бишек җыры”(Шамил Тимербулатов музыкасы, Разил Вәлиев сүзләре) ишетелә.
-Ишетәсезме, нинди моңлы җыр ишетелә. Сезнең мондый җыр ишеткәнегез бармы?
-Балалар, бу бишек җыры. Бишек жырлары, гадәттә, баланы бишектә тирбәтеп йоклатканда көйләнә. Бишек тирбәткәндә килеп чыккан әлеге җырларны бишек җырлары дип йөртә башлаганнар.
Бишек электән ук табигый материаллардан хәзерләнгән. Ягы-ягы тал чыбыктан үрелгәннәре да очрый, тар гына такта кисәкләрен бизәкләп ясаганнарын да очратырга мөмкин. Бишекне дүрт тактадан рамка кебек озынча итеп эшлиләр . Аның төбенә нык тукыма тегеп куялар. Бишек сиртмә ярдәмендә ыргакка эләгә һәм түшәмгә ныклы итеп беркетелә (бишек күрсәтелә).
Балалар, сезнең чыбылдык сүзен ишеткәнегез бармы? Чыбылдык ул – бишек өстенә каплап куела торган тукыма. Бишекне чыбылдык белән ябып куйгач, нәни бәби өчен кечкенә генә өй барлыкка килгән: һава да җылы, тирбәткәндә җил дә керми, чебен-черки дә борчымый. Бәби рәхәтләнеп йоклый. (чыбылдык күрсәтелә)
Ана бишек җыры җырлагандасабыена үзенең изге теләкләрен тели. Бишек җырлары тыңлаган сабый тыныч холыклы булып үсә. Бала елаганда да, ана сабыйны бишек җыры көйләп юата. Ул сөйләшә белмәсә дә, сүзләрне аңламаса да бала җырны тыңлап изрәп йокыга киткән.
-Балалар, сезгә әниләрегез бишек җыры җырлыймы? (җавап бирәләр)

-Мин сезгә дә курчакларыгызны Габдулла Тукай сүзләренә язылган бишек җыры җырлап йоклатырга тәкъдим итәм.

“Бишек җыры”

Музыка җитэкчесе: Балалар, безнең курчакларыбыз йокыга да киттеләр. Алар тынычлап йокласыннар. Ә без төркемнәргә таралыйк. Сау булыгыз. Сәламәт булыгыз!

Ахсанова Р.Р.
воспитатель
Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
Детский сад «Берёзка»
поселка Новый Тукаевского района.

Конспект ООД в старшей группе на тему:
«Вода - в жизни человека»

Цель: совершенствовать знания детей о значении воды в жизни человека, обучать детей навыкам проведения простейших опытов.
Задачи:
Образовательные:
1. Продолжать знакомить детей со свойствами воды: жидкая, прозрачная, твердая и.т.п.
2. Обучать детей навыкам проведения простейших опытов.
3. Закреплять умения работать с посудой, соблюдать необходимые меры безопасности.
4. Уточнить представления детей о том, что вода важна для всех живых существ.
Развивающие:
1. Развивать познавательную активность детей в процессе экспериментирования.
2. Активизировать и обогащать словарь детей существительными, прилагательными, глаголами по теме занятия.
Воспитательные:
1. Воспитывать бережное отношение к воде.
3. Воспитывать умение работать в группе, учитывать мнение партнёра.
Предварительная работа:
- рассматривание глобуса,
- заучивание стихотворений о реке, море, отгадывание загадок о воде
- беседа на тему: «Круговорот воды в природе».

Виды детской деятельности, используемые на занятии: (экспериментирование, изобразительная деятельность, игра, беседа).
Место проведения: групповое помещение.
Оборудование и материалы:
- призентация на тему “Вода”
- аудиозапись со звуком профессора
- стаканчики, вода, пипетки, контейнеры, палочки, ватные диски, салфетки, вата.

Ход занятия:
Воспитатель: Ребята заходим и становимся в круг. Давайте мы поприветствуем друг друга.
Здравствуй солнышко родное,
Здравствуй небо голубое,
Здравствуй матушка Земля.

Здравствуй ты и здравствуй Я.
Здравствуйте, ребята!
Дети: Здравствуйте.
Воспитатель: Молодцы, ребята. А теперь давайте поприветствуем друг друга на татарском языке. Бер- беребезне татар теленд\u04d9 сал\u04d9млик \u04d9ле, балалар.

Воспитатель и дети:
Уң ягымда бер дустым,
Сул ягымда бер дустым.
Кулны кулга тотыштык.
Түгәрәккә без бастык.
Исәнмесез, дусларым.
Воспитатель: Молодцы, ребята. Когда мы со всеми поздаровались, подарили друг другу хорошее настроение можем начинать. Сегодня я на электронную почту получила видео обращение. Давайте все вместе ее послушаем. Вы готовы?
Дети: Да.
Сообщение: Здравствуйте ребята. Меня зовут профессор Всезнайкин. Мне очень нужна Ваша помощь. Дело в том, что я занимаюсь очищением воды в морях, океанах и реках. Но, я один не справляюсь. Вы мне поможете? Я очень надеюсь на вашу помощь.
Воспитатель: Ребята профессор просит у нас помощи. Поможем?
Дети: Дааа.
Воспитатель: Хорошо. Но, чтобы помочь профессору, нам нужно по- больше узнать об очищении воды. Вы согдласны? (Дааа).
Воспитатель: Тогда давайте начинать. Послушайте загадку.
Если руки наши в ваксе,
Если на нос сели кляксы,
Кто тогда нам первый друг,
Снимет грязь с лица и рук?

Без чего не может мама
Ни готовить, не стирать,
Без чего, мы скажем прямо,
Человеку умирать?

Чтобы лился дождик с неба,
Чтоб росли колосья хлеба,
Чтобы плыли корабли –
Жить нельзя нам без (воды)
Воспитатель: Молодцы, правильно ребята.
Какой опасности могут подвергаться водоёмы и обитатели рек? Что может случиться?
Дети: Реки загрязняются. В реки и озера сливают грязную воду с заводов и фабрик, с жилых домов. От грязной воды страдает все живое, в реках и озерах гибнут рыбы, страдают растения на берегах. Загрязненная вода вредна для здоровья.
Воспитатель: Как же защитить воду и водоёмы от загрязнения?
Дети: Не бросать мусор, не выливать грязные воды и т.д. Фильтровать.

Воспитатель: Правильно, одним из способов очистки воды является фильтрование.
Воспитатель: Как вы думаете, что такое фильтр? (прибор для очистки воды). А давайте постараемся наглядно с вами с помощью опыта увидеть загрязнённую речку такую, как она может быть загрязнена от фабрик и заводов.
Воспитатель: Подойдите к своим рабочим местам. Но перед проведением опытов нужно повторить технику безопасности.
Дети: Нужна защитная одежда. (Одевают).
Приборы без разрешения не трогать.
Работать нужно аккуратно.
Нельзя пробовать незнакомые жидкости.
Свое рабочее место за собой надо оставлять чистым.

(Дети встают около стола)

№1 Нефтяная речка

1. Берем контейнер. Наливаем воду.
2. В воду наливаем подсолнечное масло *(нефть такое же маслянистое вещество).*
3. Перемешать. Рассмотреть.

Разлив масла образует пленку, как и нефть, которая представляет собой серьезную опасность для живой природы.

Вывод: капельки масла образуют плотную пленку *(слой)*. Масло и вода - жидкости, которые никогда не смешиваются. Плотный слой не пропускает солнечные лучи. Без света и воздуха погибнут подводные обитатели и растительность.

Воспитатель: А что будет с водоплавающими птицами?

Дети: ответы детей

Воспитатель: А давайте в этом убедимся сами, если проведём опыт.

№2 "Птицы и нефть"

1. Берем птичье перо, подбрасываем его вверх, дунем. Оно плавно полетит.
2. Обмакнем перо в растительное масло *(нефть такая же маслянистая).*
3. Подбросим перо вверх, оно камнем падает вниз: перья птиц слипаются а значит, птица не может взлететь и становится легкой добычей хищников.

Вывод: масло склеивает перья и не дает птицам взлететь. А как мы знаем водоплавающим птицам никак нельзя без воды. Им нужно обязательно купаться.

Воспитатель: Теперь мы с вами знаем, что будет с птицами, рыбами, водными растениями, насекомым, если они попадут в такую речку.

Воспитатель: Поэтому, ребята, мы должны беречь водоемы и воду, а еще обязательно должны быть специальные очистительные сооружения для очистки воды. Мы с вами сейчас тоже попробуем очистить нашу воду от масла с помощью фильтра.

Опыт очищения от нефти.

Получилось у нас очистить воду?

Дети: Дааа.

Физминутка: *«Юные пловцы»*

К речке быстрой мы спустились, *(шагаем на месте)*
Наклонились и умылись *(наклоны вперед, руки на поясе).*
Раз, два, три, четыре, *(хлопаем в ладоши)*
Вот как славно освежились *(встряхиваем руками).*

Воспитатель: Мы с вами говорили что заводы, фабрики, приносят вред водоемам. А что еще может приносить вред?

Дети: Мусор.

Воспитатель: Всё верно, ребята. Но ведь мусор может быть разным. Какие виды мусора вы знаете?

Дети: стекло, пластмасса, бумага, металл, пищевые отходы.

Воспитатель: Давайте мы с вами представим что это пруд. Посмотрите, пожалуйста. Какой он?

Дети: Грязный.

Воспитатель: Правильно ребята. А как мы сможем помочь?

Дети: Убрать мусор из пруда, очистить пруд от грязи.

Убирают мусор сочками.

Воспитатель: Как вы думаете, вода стало чистой? (нет)

Какая она?

Дети: Грязная, мутная.

Воспитатель: Подумайте, что еще можно сделать, чтобы вода стала чистой?

Дети: Профильтровать воду.
Воспитатель: Правильно. На столе разложены разные фильтры. Вы можете выбрать тот, который считаете нужным для фильтрования грязной воды.
Воспитатель: В нашей лаборатории мы попробуем очистить воду с помощью разных фильтров и узнаем, какой из них лучше очищает воду.
Воспитатель: Самый простой фильтр для очистки воды мы можем сделать с вами сами из обычной салфетки. Посмотрите, как я это сделаю (Воспитатель показывает как сделать фильтр. Затем, как его установить в баночку). А теперь попробуйте сделать фильтр самостоятельно.
Воспитатель: Выберите себе фильтр: ватный диск, салфетку или вату.
Воспитатель: А теперь давайте, сравним полученные результаты. Как вы думаете, какой образец воды получился самым чистым? (вода, пропущенная через фильтр с ватным диском)
Воспитатель: Вот мы и очистили наш пруд от мусора и грязи. Ребята, а вы знаете, что отходы, могут еще принести пользу, если конечно они будут правильно переработаны. Для этого их нужно грамотно отсортировать. Есть специальные мусорные баки для раздельного сбора мусора. И везутся эти баки на разные заводы для переработки.

Воспитатель: А еще ребята, что бы было меньше мусора, ему нужно давать вторую жизнь. А как вы понимаете эти слова – вторая жизнь?
Дети: Высказывания.
Воспитатель: Я предлагаю вам подойти вот сюда. Рассаживаемся по местам. Это мини- мастерская бросового материала «Мусор смело пустим в дело».
Помните мы с вами обклеивали тарелки из пластилина? (Даааaa).
Вот теперь мы эти тарелки с вами будем украшать. А используем мы для этого фисташковые скорлупки. Я для Вас сделала образец. Можете смело начинать работу.
Выполнение задания.
Воспитатель: Мы справились с заданием?

Воспитатель: Молодцы, все справились с заданием.
- О чём нас просил Профессор?
- Мы помогли ему?
- А что нам помогло в этом?
- Чему мы научились в лаборатории?
- Какие способы фильтрации вы запомнили?
- Какой способ оказался самым лучшим?
- А кого вы дома научите фильтровать грязную воду?
- Мы справились с заданием?

Воспитатель:
Давайте же воду все будем беречь.
От трат неразумных ее все стеречь.
Иначе закончится может вода,
И жизнь на планете затихнет тогда.

Давлетшина Айгуль Разим кызы
Бойтемирова Светлана Мубаракян кызы
беренче кв. категория тәрбияч
107 нче “Салават күпере” балаларның танып - белү – сөйләм юнәлешле буенча үсеше эшчәнлеген өстенлекле гамәлгә ашыручы гомумүстерешле балалар бакчасы.

Беренче кечкенәләр төркемендә сөйләм телен үстерү буенча шөгыль.
Тема: «Йорт хайваннары» «Кыргый хайваннар»

Шөгыльнең максатлары:
1. Хайваннарга карата ярату хисе тәрбияләү;
Мяу,хау-хау,мә-ә-ә-ә,бә-ә-ә-ә һ.б.шундый аваз ияртемнәре аша баету;
3.Җәнлекләрнең һәм йорт кошларының тышкы билгеләрен атау, аваз ияртемнәрен әйтү аша, йорт хайваннарын танырга өйрәтү, нинди хайванның кайда яшәүен аеру.
Җиһазлар: атрибутлар, макет ишек алды, урман.
Эшчәнлек барышы.
Тәрбияче:
Исәнмесез балалар! Ничек сезнең хәлләр? (хәлләр әйбәт, рәхмәт) мин сезгә буген телим: яхшы кәеф,
Балалар карагыз әле буген мин балалар бакчасына барганда кемне очраттым, сез беләсезме нәрсә бу? (мәче). Әйе бик дөрес! Карагыз әле мәче нинди кечкенә ап – ак, йомшак. Ә без бу мәчегә нинди исем бирәбез? (Йомшаккай).
Ишетәсезме ничек безнең йомшаккай “мияулый”? Аның белән нindидер кайгы булган! Ул безгә авылдан шундый хәбәр алып килгән, хәзер укыйбыз. Ишек алдындагы йорт хайваннары йомшаккай артыннан ярдәм сорап җибәргәннәр, алар үзләренең балаларын югалткакннар, тизрәк эзләп табырга кирәк.
Балалар йорт хайваннарына һәм йомшаккайга булышабызмы? (Әйе)
Безгә хәзер сезнең белән йорт хайваннары кырына барырга кирәк.
Тылсымлы физминутка
Шаян балалар
Бигрәк шаян инде без,
Тик тормыйбыз бер дә без.
Кулларны күтәрәбез,
Аннары төшерәбез,
Башны уңга борабыз,
Аннан сулга борабыз
Һәм сикерә башлыйбыз.
Тирән итеп сулыйбыз
Юл буенча атлыйбыз,
Ял итәргә туктыйбыз.

Физминутка белән барабыз. Каршыда урман.
Уен “ Йорт хайваннарының тавышын тану”
Фонограммада йорт хайваннары тавышы ишетелә. Балалар һәр йорт хайванының тавышын танып әйтәләр.

Тәрбияче. Булдырдыгыз! Балалар, сыер, кәҗә, эт, песи - йорт хайваннары. Алар хуҗалары белән яшиләр. Хуҗалары алар турында кайгырталар, аларны ашаталар, алар яшәгән урынны җыештыралар. Без дә йорт хайваннарын яратабыз.

Йомшаккай безгә сюрприз ясаган, ул “йорт һәм кыргый хайваннар турында бик кызыклы уен алып килгән. (Пазл «Йорт хайваннары» «Кыргый хайваннар» сүрәтләнгән.)

Тәрбияче:

Балалар сезгә йомшаккайга булышу ошадымы?

Урман буенда без аларны нинди хайваннар кырында таптык?

Булдырдыгыз балалар, сез инде буген йорт хайваннарын аларга җылы караш белән карарга кирәк икәнен аңлап калдыгыз.

Галиуллина Зульфия Хабибулловна
педагог дополнительного образования
Муниципальное бюджетное учреждение дополнительного образования
«Центр детского творчества "Киләчәк"
Нурлатского муниципального района Республики Татарстан

Туган илнең улы мин...
Р.Миңнуллин

(литературно-театрализованное представление, посвящённое творчеству татарского поэта Роберта Миннуллина **)**

Возраст участников:9-15 лет

(Халык шагыйре Роберт Миңнуллин иҗатына багышланган театральләштерелгән әдәби-музыкаль кичә)
Максат:Балаларда шагыйрь Роберт Миңнуллин иҗатына, туган телгә мәхәббәт тәрбияләү, дөрес сөйләм күнекмәләрен ныгыту, сәхнә осталыкларын арттыру, иҗади сәләтләрен үстерү)

Җиһазлау:Шагыйрьнең китапларыннан төзелгән күргәзмә, зур экранда аның тормышын һәм иҗатын чагылдырган слайдлар. Залда балалар ясаган рәсемнәрдән күргәзмә, музыка өчен аппаратура)

Катнашалар:“ARТист” театр студиясенә йөрүче балалар.(9-15 яшь)

Сәхнә авылча бизәлгән.Тыныч кына моңлы көй яңгырый.Өстәл артында малай тырышып-уйланып язып утыра.Үз шигырен әнисенә укып күрсәтә.Кечкенә малай кайтып керә.
Кечкенә малай (шагыйрьнең туганы):Тагын нәрсә язасың, мулла абый?
Балачакта шагыйрь: Туганым, тыңлап кара.(музыка астында ике малай шигырь тыңлыйлар)
Экранда шагыйрьнең портреты.
Сәхнәнең икенче ягында Роберт Миңнуллинның бертуган энесе ролендә яшүсмер:Роберт абый нәселдә үз буынының иң өлкән баласы булды. Шуңа күрә микән, белемгә омтылучанлыгы өченме – аны малай вакыттан ук мулла абый дип йөртәләр иде. Бу исем район газетасында эшләгәндә тагын да ныгыды. Ул инде нәселдә генә түгел, авыл халкы, хәтта ки күрше-тирә авыллар өчен дә укымышлылык үрнәге иде. …[4]
Талгын гына көй яңгырый.Ике бала кара-каршы чыгып шагыйрьнең “Әтинең ачуы чыкты.. һәм “Әнием”, “Энемә дә 10 ай инде”, “Энемне тибрәткәндә” шигырен укыйлар. Балачактагы шагыйрьне яшүсмер алыштыра.Хәзер инде тамашачы яшүсмер Робертны күрә. Аның янына шагыйрьнең энесе образында уйнаучы бала килеп баса. Экранда шагыйрьнең портреты.

Балачактагы туганы:Ә бит абыйга бик иртә олыгаерга туры килде. Әткәй мәрхүм булганда аңа – 11 яшь, миңа 11 ай булган. Үсмер чагында ул инде безгә олы абый булды, безне үзе тирәсендә укмаштырды. Әнкәй, әткәй вафатыннан соң, итәк тулы бала белән әткәй ягында авылда кала, Роберт абый шул чакта, бала гына булса да, аның таянычына әйләнә. Шәһәр тәрбиясе алган, ятимлектә үскән әнкәйгә баштагы мәлләрдә бик авыр булгандыр, мөгаен. Ә Роберт абый аның бөтен кичерешләрен үзе аша үткәргәндер. Юкса каләме белән әнкәйләргә мәһабәт һәйкәл сала алмаган булыр иде [4].

Сәхнәдә "Әнкәй безне Сөннән алып кайткан" җыры яңгырый.Экранда шагыйрьнең әнисе портреты.

Роберт Миңнуллин образындагы бала:Җырдагыча, «без биш бала үстек әнкәй белән, тик үсмәдек җылы кочакта...» Әнкәй безгә ата да булды, ана да. Ул бик булдыклы һәм гадел кеше иде. Мин аның партия җыелышларында торып басып, ялкынланып, ясаган чыгышларын хәтерлим. Ул чын күңеленнән совет дәүләтендә безнең гадел, хөр яшәвебезгә ышана иде. Безне дә тәртипле, гадел булырга өйрәтеп үстерде. Иң беренче чиратта кеше булыгыз, ди иде. Әтисез дә үскәч, борчылгандыр. Шөкер, беребез дә тормыш арбасыннан төшеп калмадык, ким-хур булмадык, аның йөзенә кызыллык китермәдек. Әнкәй – бөек кеше, мин аңа гомерем буена рәхмәт укыйм, баш иям! Ул минем гомерлек музам, дисәм дә ялгыш булмас. Ул илһамландырып язган җырларым гына да күпме.[5]

Сәхнәгә бала чыга һәм "И Әнкәем –сыңар канат"шигырен укый.Шагыйрьнең портреты янында тукталып кала.Сәхнәнең ике ягына 4 бала чыга һәм шагыйрьнең "Һаман чибәр минем Әнкәй", "Әнкәй хатлары", "Елатма инде Әнкәйне", "Әнкәйләрне сайлап алмыйлар" шигырьләрен сөйлиләр.

Сәхнәгә Акъәби һәм Ак бабай чыга.

Акъәби: Балалар, Роберт абыегыз Миңнуллинның иҗаты киңкырлы.Аның балалар шагыйре буларак, сезгә атап язылган шигырьләре шактый.

Камилә шагыйрьнең "Өлкәннәр" шигырен сөйли.

Ак бабай:Акъәби, кара инде шагыйрь балалар күңелен ничек аңлатып биргән.Шагыйрьнең шигырьләрендә юмор, шаянлык киң урын алган.Болай булгач, Камилә кызым, без өлкәннәр, киресен эшләмәскә тырышырбыз инде (көлә).

Икенче бала чыга:Акъәби, Ак бабай тыңлагыз әле! Роберт абыйның бу шигыре тагын да кызыграк**.**

Балалар шагыйрьнең "Юк инде.."шигырен рольләргә бүлеп сөйлиләр.

Акъәби:и, балалар, Роберт абыегызның шигырьләрен тыңлагач, без- өлкәннәр үзебезне кабат балачакка кайткан кебек хис итәбез.

Ак бабай: шагыйрьнең балаларга атап язылганнары белән беррәттән без-өлкәннәргә, Әнкәйләргә, туган җиргә, табигатькә мәхәббәт хисләре белән сугарылганнары да, Туган телебезнең матурлыгын,байлыгын күрсәткән шигырьләре дә шактый.

Балалар шагыйрьнең "Без- татар балалары", "Туган тел", "Туган телемә" шигырьләрен сөйлиләр.

Шагыйрь образындагы бала сәхнә алдына чыга һәм "Туган телемә" шигырен укый.

Алып баручы: Роберт Миңнуллин- татар халкының яраткан улларының берсе.Дәүләт һәм җәмәгать эшлеклесе, Татарстанның халык шагыйре, публицист, журналист, тәрҗемәче, Татарстан Республикасының Габдулла Тукай исемендәге дәүләт, М. Җәлил һәм Абдулла Алиш исемендәге республика, Ф. Кәрим, Г. Локке, К. Насыйри, Н. Нәҗми исемендәге әдәби премияләр лауреаты, Г.-Х. Андерсен исемендәге Халыкара Почетлы диплом иясе, Татарстанның атказанган сәнгать эшлеклесе, Башкортстанның, Мари Илнең атказанган мәдәният хезмәткәре, Халыклар дуслыгы ордены, "Татарстан Республикасы алдындагы казанышлары өчен" ордены кавалеры,Шагыйрь шигърият яратучыларга, татар әдәбиятын сөючеләргә үзеннән соң зур мирас калдырды.Аның иҗаты бәяләп бетергесез.

Сәхнәдә шагыйрь сүзләренә язылган “Яратыгыз” җыры яңгырый. (Резедә Әхиярова музыкасы) Сәхнә алдына барлык катнашучылар чыга.

Алып баручы: Хөрмәтле балалар!!Халык шагыйре Р.Миңнуллинның иҗатына багышланган кичәбез ахырына якынлашты. Туган телебезне, торган җиребезне яратып яшик!

Кулланылган әдәбият:

1.Миңнуллин Роберт: Сайланма әсәрләр:Балалар өчен шигырьләр,әдәби тәнкыйть,иҗат портретлары,рецензияләр:II китап.-Казан:Мәгариф,2004.-213 бит.
2.Миңнуллин Роберт: Сайланма әсәрләр:Лирик шигырьләр,тәрҗемәләр,иҗат портретлары,мәкаләләр:IV китап.-Казан:Мәгариф,2004.-511 б.

3.Миңнуллин Роберт: Сайланма әсәрләр:Лирик шигырьләр, иҗат портретлары,мәкаләләр: III китап.-Казан:Мәгариф,2004.-479 б.

Кулланылган интернет чыганак:

4.https://vatantat.ru/2023/08/119347/© Ватаным Татарстан. Гөлинә Гыймадова Роберт Миңнуллинны искә алып. Сандугачлар китә инде, кала моңнары гына…

5.https://protatarstan.ru/news/vechnoe-tat/robert-minnullin-mine-halyk-yaratty
Роберт Миңнуллин: «Мине халык яратты...»

Гараева Алинә Рифат кызы
189 нчы күп профильле “Заман” гимназиясенең туган (татар) теле һәм әдәбияты укытучысы

Ф. Ю. Юсупов, Ч. М. Харисова, Р. Р. Сәйфетдинов. Татар теле. 6 сыйныф: татар телендә гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек

План Һәм конспект
Тема: Саннарга морфологик анализ ясау.

(Саннарга морфологик анализ ясау буенча 6 нчы сыйныф өчен татар теле дәресенең эшкәртмәсе)

Максат: Мөстәкыйль сүз төркеме буларак саннарга морфологик анализ ясый белү күнекмәләре булдыру;
Бурычлар:
1. Сан төркемчәләрен искә төшерү.
2. Укучыларны морфологик анализ төшенчәсе белән таныштыру.
3. Укучыларны саннарга морфологик анализ ясарга өйрәтү.

Җиһазлау. Дәреслек, ИТК: компьютер, интерактив такта, карточкалар.

Дәрес барышы.

I. Мотивлаштыру - ориентлаштыру

1. Дәресне оештыру

Исәнләшү, уңай психологик халәт тудыру.

2. Актуальләштерү

- Өй эшен тикшерү (71-72 нче бит, 154 нче күнегү)
- Әңгәмә

3. Уку мәсьәләсен кую

Дәреснең темасын, дәрескә бурычларны бергәләп кую.

II. Уку мәсьәләсен өлешләп чишү.

– Дәреслек белән эш: 73 нче бит 155 нче күнегү (язма)

III. Рефлексив бәяләү

1) Нәрсәләр белдегез?
2) Дәрескә гомуми бәя. Һәр укучының эшчәнлегенә бәя бирү.

3)Өй эше: а) Изложение язуга әзерләнергә.

б) Бирелгән җөмләләрдән саннарны табарга .

в) Бирелгән саннарга морфологик анализ ясау.

Конспект

I. Мотивлаштыру-ориентлаштыру

1. Дәресне оештыру

Укытучы: Исәнмесез, хәерле көн укучылар! Кәефләрегез ничек?

Укучылар: Исәнмесез, әйбәт.

Укытучы: Хәерле иртә, укучылар, утырыгыз! Сезнең парталарыгызда кояш һәм болыт рәсемнәре бар. Кайсы сезгә күбрәк ошый? (кояш)

Әлбәттә, чөнки ул нурлы, елмая. Сезнең дә кояшныкы кебек кәефегез күтәренке дип уйлыйм һәм шундый күтәренке кәеф белән дәресебезне башлап җибәрәбез.

2. Актуальләштерү

Укытучы: Укучылар без сезнең белән узган дәрестә нәрсәләр үттек?

Укучылар: Сан төркемчәләрен һәм аларның җөмләдәге функциясе белән таныштык..

Укытучы: Дөрес, укучылар, бүген без өйрәнүебезне дәвам итербез.

Укучылар, сезгә өй эше итеп 71-72 нче биттәге 154 нче күнегү бирелгән иде. Барыгыз да эшли алдымы? Кыенлыклар булмадымы?

Укучылар: Юк, эшли алдык.

Укытучы: Яхшы, укучылар, бик әйбәт. Әйдәгез әле дөрес эшләгәнегезне белү өчен өй эшен тикшереп чыгыйк.

Укучылар: Һәр укучы берешәр җөмлә укый һәм тикшерә.

Укытучы: Молодцы, укучылар. Булдыргансыз.

3. Уку мәсьәләсен кую

Укытучы: Укучылар, без инде бүген саннарга морфологик анализ ясарга өйрәнербез. Ләкин анарга хәтле саннарның төркемчәләрен искә төшереп китик.

Укучылар: Саннарның өркемчәләрен әйтәләр.

Укытучы: Дөрес, бүгенге дәрескә нинди максат куеп була?

Укучылар: Саннарга морфологик анализ ясау тәртибе белән танышу.

Укытучы: Дөрес, укучылар. 73 нче биттәге анализ тәртибе беән танышып чыгыйк әле. Кемнең укып китәсе килә?

Укучылар: Кагыйдәне укыйлар, нәрсә аңлаганнарын әйтәләр.

Укытучы: Хәзер мин тактада саннар язам һәм сез чылбыр буенча чыгып саннарга морфологик анализ ясап караячаксыз.

Укучылар: Чылбыр буенча берешәр санга морфологик анализ ясыйлар.

Укытучы: Балалар арыдыгызмы? Әйдәгез физкультминут уздырып алыйк. Барыбыз да басабыз һәм минем арттан кабатлыйбыз.

Шаян балалар

Бигрәк шаян инде без,
Тик тормыйбыз бер дә без.
Кулларны күтәрәбез,
Аннары төшерәбез.
Чүгәлибез, торабыз,
Башны уңга борабыз
Аннан сулга карыйбыз
Һәм сикерә башлыйбыз.
Шул арада иелеп,

Басарга өлгерәбез.
Тирән итеп сулыйбыз,
Ял итәргә туктыйбыз.
Укытучы: Бик яхшы. Хәзер 73 нче биттәге 155 нче күнегүне телдән эшләп алырбыз.
Укучылар: Күнегүне тактага чыгып эшли башлыйлар.

II. Уку мәсьәләсен өлешләп чишү

Укытучы: Без бу күнегүләрне эшләп чыктык. Кыенлыклар булмадымы?
Укучылар: Юк.
Укытучы: Бик яхшы, укучылар. Димәк сез санга морфологик анализ ясауны әйбәт үзләштергәнсез.

III. Рефлексив бәяләү

Укытучы: 1) Дәрескә куелган уку мәсьәләсе чишелдеме? Без бүген дәрестә нәрсә турында сөйләштек?
Укучылар: Әйе, чишелде. Без бүген дәрестә саннарга морфологик анализ ясарга өйрәндек.
Укытучы: Яхшы, укучылар.
Укытучы: 2) Дәрескә гомуми бәя бирү. Укучыларның үзбәяләрен тыңлау.
3) Өй эше: а) Изложение язуга әзерләнергә.
б) Бирелгән җөмләләрдән саннарны табарга .
в) Бирелгән саннарга морфологик анализ ясау.
Укытучы: Дәрес тәмам, сау булыгыз!

Гарайшина Ильфира Талгатовна
воспитатель
Государственного бюджетного оздоровительного общеобразовательного учреждения
санаторного типа для детей, нуждающихся в длительном лечении
«Новокашировская санаторная школа — интернат»
Альметьевского муниципального района

«Туган як традицияләрендә рухи – әхлакый тәрбия»

Тәрбия бирүнең нигезендә әхлак тәрбиясе ята. Әгәр кешенең әхлагы булмаса, ул үзе дә, аның тирә – ягындагылары да бәхетсез була. Атаклы швецар педагогы Песталоцци: “Әхлак тәрбиясе балалар учрежденияләренең төп бурычы булырга тиеш”- дигән. Ә мәктәпләрдә тәрбия сәгатьләрендә әхлак тәҗрибәсе булдыру иң туры юл дип саныйм мин. Иң беренче чиратта балада үз милләтенә, аның гореф-гадәтләренә, тарихына, карата кызыксыну, хөрмәт уятырга кирәк.

Безнең рухи байлыгыбыз, милли традицияләребез исән. Алар безгә бүгенге һәм киләчәк очен кирәк. Күргәнебезчә, халкыбызның йола,гореф-гадәт һәм бәйрәмнәрен өйрәнү зур әһәмияткә ия. Дөрестән дә, диннән, телдән башка яши алмаган кебек, халык алардан башка милләт буларак яшәвеннән туктар иде. Татар халкы һәр вакыт үзенең йолаларына, традицияләренә тугры булды. Чөнки алар безгә бик ерак бабаларыбыздан мирас булып калганнар.Тик онытмаска. Сакларга, буыннан буынга җиткерергә иде аларны.

Безнең санатор интернат-мәктәбе дә милли бәйрәмнәребезне өйрәнүгә бик зур әһәмият бирә. Мәсьәлән «Нәүрүз», «Сөмбелә», «Кече сабантуй» кебек бәйрәмнәр. Балалар бу бәйрәмнәрнең халыклар өчен уртак бәйрәмнәр булуын, һәр милләтнең аларны узләренчә үткәрелеүе турында мәълүмәт алалар.

Ә хәзер сүзне «Нәүрүз» бәйрәменнән башлыйк. Нәүрүз-язны каршылап, язгы чәчү эшләре алдыннан үткәрелә торган халык бәйрәме ул. Нәүрүз сүзе яңа көн (ел) дигәнне аңлата. Нәүрүз бәйрәме-ул игелек, дуслык бәйрәме. Бу гүзәл, язгы бәйрәм көнендә кешеләр бер-

берсенә кунакка йөриләр, бер-берсенә булган үпкәләрен оныталар,җырлыйлар,бииләр,рәхәтләнеп күңел ачалар.Бу бәйрәмнең хуҗасы Нәүрүзбикә.

Бу бәйрәм көн белән төн тигезләшкән чорга туры килә. Урта,Кече Азия илләрендә 21 мартта яңа елны каршылыйлар. Иран,Әфганистан илләрендә ул дәүләт бәйрәме итеп кабул ителгән.

Бу бәйрәмдә милли уеннар,спорт ярышлары,атлар чабышы үткәрелгән.Нәуруз бәйрәмен шулай ук «Карга туе» дип йөрткәннәр һәм бу көнне карга боткасы пешергәннәр. Элек кешеләр табигатьнең уянуын каргалар килү белән бәйләгән, җылы матур көннәрне нәкъ менә шул кошлар алып килә дип уйлаганнар. Шуңа күрә карга изге кош булып саналган. Иген чәчәр алдыннан бабаларыбыз, бәйрәм ясап, күңелләрен күтәргән. Иртән балалар җыелышып, өйдән өйгә йөреп, ботка пешерер өчен он, ярма, йомырка, май, җимешләр җыйганнар. Аларны бер кеше дә буш кул белән чыгармый. Шулай итеп, бөтен йортка кереп чыгалар һәм җыйган әйберләрен өлкәннәргә кайтарып бирәләр. Өлкәннәр болынга чыгып ботка пешерә, ә яшьләр, балалар шунда җырлыйлар, бииләр, такмак әйтәләр,төрле кызыклы уеннар уйныйлар. Бу бәйрәмдә кешеләр ял вакытларын бик күңелле үткәрә. Соңыннан бергәләшеп ботка ашыйлар, бер-берсенә теләкләр телиләр: дөньялар имин булсын, сугышлар булмасын,яңгырлар яусын,игеннәр уңсын, балалар акыллы, тәүфыйклы, миһербанлы булсыннар дип телиләр. Бүгенге көндә Нәүрүз бәйрәменә багышланган “Нәүрүзбикә”,”Нәүрүз гүзәле”бәйгеләрен үткәрү киң таралды. Татар халкында гадәттә Нәүрүзне өч көннән 13 көнгә хәтле бтлгеләп үткәннәр.

Нәүрүз бәйрәме язның башы булса,Сөмбелә көзне түгәрәкләү ае,чөнки бу вакытта урып-җыю эшләре һәм уҗымга сөрү тәгәлләнә, ашлык сугылып келәт-амбарларга тутырыла.

Зодиак календарендә 23 августтан 23 сентябрьгә кадәр вакытны,сигезенче айны «Сөмбелә» дип атаганнар. Гарәпләр йолдыз кебек янып торган кызгылт-сары һәм сап-сары төстәге ләлә чәчәген һәм күпсанлы вак чәчәкләре башакка охшаган тәлгәшкә берләшеп торучы үсемлекне дә “сөмбел” дип йөрткәннәр. «Сөмбелә» табыны камыр ашларына бай була,муллык билгесе булган бавырсак пешерелгән. Сөмбелә гомер-гомергә уңыш бәйрәме булган.

Башка халыкларның язгы бәйрәмнәренә дә күзәтү ясыйбыз. Рус халкының «Масленица» бәйрәме дә «Нәүрүз» бәйрәме белән охшаш. Кешеләр, нинди милләт вәкилләре булуларына карамастан, бергәләп бәйрәм иткәннәр. Бу шулай ук милләтләр арасындагы дуслыкка,бердәмлеккә бер дәлил булып тора.

Без тәрбиячеләр,үткәрелгән тәрбия чараларында балаларга рухи,милли һәм әхлак тәрбиясе бирүдә, аларны халкыбызга хезмәт итәрдәй шәхес буларак формулаштыруда барлык мөмкинлекләрнедә файдаланырга тиеш. Шул вакытта гына без өлкән буынга лаеклы алмаш тәрбияли алырбыз.

Әхлак сыйфатлары эчтәлеген тәрбияләү бүгенге көндә аеруча мөһим бурыч булып тора. Җәмгыйятебездәге үзгәрешләрне истә тотып әйткәндә, әхлакый тәрбия төрле үткәрелгән чараларда да алгы рәткә чыгып калырга тиештер. Эшебезнең нәтиҗәсен без шунда күрәбез: балалар белән үткәрелгән чараларда әхлак тәрбиясенә аеруча зур игътибар бирелергә тиеш.Туган телне,туган якны, халкыбызның традицияләрен яхшы белү, аны ярату, аны хөрмәтләү-әхлаклылыкның бер өлеше.

Гатина Светлана Вячеславовна
педагог дополнительного образования,
высшей квалификационной категории,
МБУДО ЦДТ Алексеевского муниципального района РТ

Формирование восприятия и эмоционального отношения к рисованию у детей с ОВЗ

Все мы знаем, что рисование одно из самых больших удовольствий для ребенка. В рисовании раскрывается его внутренний мир. Рисуя, ребенок отражает не только то, что видит вокруг, но и проявляет собственную фантазию. И нам взрослым не следует забывать, что положительные эмоции составляют основу психического здоровья и эмоционального благополучия детей. А поскольку рисование является источником хорошего настроения ребенка, задача педагога поддерживать и развивать интерес ребенка с ОВЗ к изобразительному творчеству.

Работая с детьми ОВЗ, пришла к выводу: ребенку нужен тот результат, который вызывает у него радость, изумление, удивление. Для большего эффекта в работе стараюсь использовать различные нетрадиционные технологии рисования.

Очень важно, каких результатов добьется ребенок, как будет развиваться его творческий потенциал. Использование таких техник удовлетворит его любопытство, поможет преодолеть такие качества, как: «боязнь показаться смешным, неумелым, непонятым». Работая в этом направлении, убедилась в том, что рисование необычными материалами, оригинальными техниками позволяет детям с ограниченными возможностями ощутить незабываемые положительные эмоции. Результат обычно очень эффективный и почти не зависит от умелости и способностей. Теоретическая значимость данной работы состоит в определении особенностей развития творчества детей с ОВЗ, и в выявлении возможностей использования нетрадиционных техник как средства развития творческих способностей.

Я педагог дополнительного образования по ИЗО. Работаю с детьми 6-14 лет. Часто приходиться работать с детьми ОВЗ. Каждый год принимаю участие в мероприятиях, посвящённых декаде инвалидов. Дети приходят с разными диагнозами, моя задача, подобрать такой мастер класс, чтобы ребенок смог получить удовольствие и результат от своей работы. А так же показать родителям, чем и как можно занять такого ребенка дома. Родители тоже принимают участие в мастер-классах.

Цель: помогать в социальной адаптации детей с ОВЗ через занятия по рисованию.
Настоящая технология способствует решению следующих задач:
- обучать приемам нетрадиционных техник рисования и способам изображения с использованием различных материалов.
- развивать у детей ОВЗ мелкую моторику рук и тактильное восприятие.
- прививать интерес к рисованию нетрадиционными техниками и получать результат.

Готовясь к мастер-классу, подбираю безопасный материал и простой в использовании. В ход идут не только кисточки, но и тычки, печатки, штампы, ватные палочки. Сюжеты предлагаю на выбор, в большинстве случаев, ребенок изображает то, что хочет, в зависимости от настроения.

Изобразительная деятельность имеет огромное значение для развития и воспитания детей с ограниченными возможностями здоровья. Искусство создает целостную картину мира посредствам эмоциональных образов, мыслей, чувств доступных каждому ребенку.

Рисуя что-либо, ребенок может сочувствовать, сопереживать. Чувство сопричастности к человеку, природе, животным помогает ребенку преодолеть отчуждение, замкнутость. Рисунки - это изображение действительности, которая отражает внутренний мир ребенка, его душевные переживания, взаимоотношения с окружающим миром в целом; состояние интеллекта, его работоспособность, восприятие, мышление, настроение.

Вывод по данной работе заключается в том, что нужно создавать и расширять не только стандартные техники развития ребёнка, но и применять нестандартные методы для разнообразия образовательного процесса школьников. Необычные методы обучения, например, в рисовании заставляют детей мыслить, не стандартно тем самым развивают, у школьников нестандартное мышление, способствуют творчеству ребёнка и в целом развивают интеллект. Широта воображения ребёнка зависит от объёма принятой им информации, то есть чем больше ребёнок услышал, увидел, пережил, тем ярче будет работать его воображение.

Нетрадиционное рисование доставляет детям множество положительных эмоций, раскрывает возможность использования хорошо знакомых им бытовых предметов в качестве оригинальных художественных материалов, удивляет своей непредсказуемостью.

Используемая литература

- Грошенков И. А. Изобразительная деятельность в специальной (коррекциионной) школе VIII вида: Учеб. пособие для студ. высш. пед.учеб. заведений. — М.: Издательский центр «Академия», 2002. — 208 с.
- Выготский Л.С. Психология развития человека. /Л.С.Выготский.-
М.: Смысл, Эксмо, 2005.-1136 с.
- Веретко, Е. Н. Влияние изотерапии на ребенка с недоразвитием интеллекта / Веретко Е. Н.// Искусство и образование. - 2010. - № 2. - С. 120-123.
- Разумова, Г. В. Особенности изобразительной деятельности детей с различными нарушениями в развитии / Разумова Г. В.// Коррекционная педагогика. - 2006. –

Дозорова Любовь Владимировна
воспитатель Высшей квалификационной категории.
ГБОУ «Альметьевская школа интернат для детей
с ограниченными возможностями здоровья».

Сценарий осеннего утренника для детей с ОВЗ (дошкольного и младшего школьного возраста) на тему: «Волшебная осень».

Оборудование:
рисунки, плакаты на осеннюю тему,
поделки из природного материала,
для сценок (муляжи с изображением капусты, огурца, свёклы, морковки, тыквы),
корзинка для Осени,
поделки на осеннюю тему,
разноцветные листочки,
костюм для Пугало,
атрибуты для игр: большие листья (из пластика), галоши большого размера, «лужи»,
угощения для детей.

Ведущий. Ушло, отзвучало знойное лето, и вот, словно волшебница, тронула осень листья, золотой краской вспыхнули леса, пожелтели поля. Осень приходит к нам незаметно, украдкой. Первый признак её – жёлтый лист. Это значит, что лето прошло, наступила пора осени.

1.Лето быстро пролетело,
Ветерком прошелестело.
Осень к нам в окно глядит,
Частым дождичком стучит.

2.Двери ветром распахнула,
Листьев веер развернула,
Птиц в дорогу собрала,
Нам гостинцев принесла.

3.Бродит в роще листопад,
По кустам, по клёнам,
Скоро он заглянет в сад
Золотистым звоном.

4. Соберём из листьев веер ,
Яркий и красивый.
Пробежит по листьям ветер
Лёгкий и игривый.

5.И послушно ветру вслед
Листья улетают.
Значит, лета больше нет,
Осень наступает.

Песня «Осень в гости к нам пришла»

6.Здесь мы праздник радостный,
Весело встречаем,
Приходи, мы ждем тебя,
Осень золотая!

Входит Осень.

Здравствуйте, мои друзья !
Рада всех вас видеть я.
Целый год мы не видались,
А сегодня повстречались.

Принесла вам угощенье —
Не конфеты, не печенье.
Фрукты, овощи, рябину —
В них помногу витаминов.
А теперь спрошу вас, дети,
Как работали вы летом?
Может, взрослым помогали?
Или просто отдыхали?
Сейчас я листьями взмахну
И время в прошлое верну.

Звучит веселая музыка. На сцену выбегает ребенок в костюме Пугало.

Пугало. Привет, друзья! А вот и я! Зовут меня Пугало, а фамилия Огородное.
Состою на государственной службе, охраняю огород.
И чего только у меня на огороде нет! Бананов нет, апельсинов нет.
Зато есть всякие овощи, правда они все время спорят -
«Кто из нас вкусней, кто из нас важней?». А вы как думаете?

Ребенок:

Летом вы к нам приходили,
А сейчас мы к вам пришли.
То, что летом вы растили,
Мы вам нынче принесли.

МОРКОВЬ

Главный овощ я - морковка!
В ротик прыгаю я ловко!
Содержу я витамин
Очень нужный каротин

Тыква

В огороде – желтый мяч,
только не бежит он вскачь,
Он как полная луна,
Вкусные в нем семена.

СВЕКЛА

Я свеколка - просто диво,
Так румяна и красива!
Будешь свеколкой питаться,
Кровь вся будет очищаться!

ОГУРЕЦ

Что? Огурчик вам не нужен?
Без него, ну что за ужин?
И в рассольник, и в салат
Огурчику каждый рад!

КАПУСТА

Я - капуста, всех толщей!
Без меня не будет щей
Борщ, салат и винегрет
Любят кушать на обед

Ребенок:

Любим свёклу, мы морковку
И капусту тоже есть,
Потому что витамины
В овощах и фруктах есть!

ПЕСНЯ «Выглянуло солнышко»

Осень (с зонтиком!)
Вижу я: на горизонте
Туча по небу летит,
Поскорей раскрою зонтик,
От дождя он защитит.
Всех, всех под зонтик спрячу,
Как же может быть иначе?

Танец с Зонтиками

Осень: Я предлагаю поиграть.

Игра: «Кочки - листочки»

Игра: « Бег в галошах»

Вед. Вот, листочки мы собрали, а теперь наши малыши исполнят

Танец: « Листики дубовые»

Индивидуальная песня « Дорога добра» в исполнении Мирона (с мамой)

Вед. – Осень. Послушай, какие стихотворения для тебя приготовили ребята.
Элиза: « Осень» К. Бальмонт
Алмаз: «Скучная картина!..» А Плещеев
Шоназар: « Славная осень!» Н. Некрасов

Танец с листочками под песню: « Здравствуй, Осень золотая»

Ведущий: А теперь, ребята, давайте поиграем!
Игра «Да или нет. Дайте правильный ответ».
Дети хором отвечают на вопросы.
Осенью цветут цветы?
Осенью растут грибы?
Тучки солнце закрывают?
Колючий ветер прилетает?
Туманы осенью плывут?
Ну а птицы гнезда вьют?
А букашки прилетают?
Звери норки закрывают?
Урожай все собирают?
Птичьи стаи улетают?
Часто-часто льют дожди?
Достаем ли сапоги?
Солнце светит очень жарко?
Можно детям загорать?
Ну а что же надо делать –
Куртки, шапки надевать?
Ведущий. А что ещё в лесу осенью можно найти среди опавших листьев? (Грибы).
Осень:
А сейчас я вам, ребятки,
Загадать хочу загадки.
Загадки не простые,
А про грибы лесные.
Вы смотрите, не зевайте,
Хором, дружно отвечайте!
- Коренастый, в шляпе новой
Гриб в бору растет сосновом.

Рады бабушка и дед:
– Будет праздничный обед!
Ой, схватили белки вмиг
Этот белый... (боровик).
Он в красной шапочке растет
Среди корней осиновых.
Его заметишь за версту,
Зовется... (подосиновик).
Не спорю- не белый,
Я, братцы попроще.
Расту я обычно
В берёзовой роще (подберёзовик)
Отгадайте, детвора,
Кто еще спешит сюда.
Возле леса, на опушке,
Украшая темный бор,
Вырос пестрый, весь в горошках,
Ядовитый... (мухомор).
Осень. Молодцы, все загадки отгадали,
все грибы мои узнали.

Танец: «Озорные Грибочки»

Ну, пора мне собираться,
В лес осенний возвращаться.
Ведь зима наступит скоро,
Дел моих еще там много:
Нужно мишку усыпить,
Птиц на юг препроводить.
Очень весело мне было!
Всех ребят я полюбила,
Но прощаться нам пора...
Что поделать? Ждут дела!

Вед.. Спасибо, тебе, Осень, что к нам пришла,
Много интересного ты нам принесла,
Спасибо тебе за богатый урожай,
Приходи ещё, нас не забывай !
Осень раздает всем присутствующим яблоки, которые принесла с собой в корзинке.

Әгъләмҗанова Г.Ф.
«14 нче гимназия» муниципаль бюджет
гомуми белем бирү учреждениесе.

Яр Чаллы шәһәре

Укучыларга патриотик - әхлак тәрбиясе бирү

Халык элек - электән үк кешеләрдә, бигрәк тә яшь буында, туган җиргә, Ватанга мәхәббәт һәм бирелгәнлек, ата - анага, өлкәннәргә хөрмәт - итагать , хезмәт сөю, һөнәргә, белемгә омтылу, батырлык, гаделлек, сабырлык, тыйнаклык, юмартлык, пөхтәлек кебек күркәм сыйфатлар тәрбияләп килгән.

Соңгы елларда җәмгыятьнең мораль кризис кичерүе, әхлак нормаларының таркала баруы, игелеклек, мәрхәмәтлелек сыйфатларының кими баруы яшьләргә кире йогынты

ясый. Шуңа күрә дә яшьләрне патриотик рухта әхлакый тәрбияләү - бүгенге көннең мөһим проблемаларының берсе булып тора. Сер түгел, демократик дәүләт төзибез дип, мәктәп тормышында яшәп килгән тәрбия системасын үзгәртеп кору гел уңай нәтиҗә генә бирмәде. Иң аянычы - балаларыбызның туң йөрәкле, үз мәнфәгатьләрен бөтен нәрсәдән өстен куючы затлар булып үсүе ихтимал. Яшьләрнең чирләшкә, йомшак характерлы була баруының да төп сәбәбе аларның рухи зәгыйфьлегендә. Бу хәл уку - укыту эшендә дә үзен сиздерә. Хәзерге балаларга совет чоры әсәрләрен, бигрәк тә патриотик рухта язылганнарын, аңлау кыенлашты. Ләкин җәмгыять ничек кенә үзгәрмәсен, кеше яхшы белән начарны, ак белән караны, бөеклек белән түбәнлекне аерырга, үз иленең гражданины, патриоты булып үсәргә тиеш. Чөнки бәхетле тормышны үз илебездә үзебезгә төзергә туры киләчәк.

Патриотик тәрбия эшен алып баруда укытучылар мөһим роль уйный. Укытучы - ул буыннарны тоташтыручы, белем биреп кенә калмыйча, укучыларга өлкән буыннарның рухи байлыгын җиткерүче дә. Яшьләрне халкыбыз тормышының яхшы, матур үрнәкләре нигезендә тәрбияләү педагог - тәрбиячеләр эшенең мөһим өлеше булып тора.

Тәрбия эшендә Ватан темасы үлемсез. Ватан – халыкның тарихи үсеш үзенчәлекләре, үзенең теле, мәдәнияте, көнкүреше, гореф - гадәтләре һәм традицияләре белән бергә яши торган тарихи җире.” Ватан - кеше үзе туган һәм шуның гражданины булган ил, туган ил, кешенең туган ягы, туган җире”.

Патриотизм - үз иленә, халкына, туган табигатькә, милли традицияләргә, милли мәдәнияткә, туган телгә мәхәббәт ул. Туган илне сөю, ватанчылык хисе - кеше күңелендәге иң изге, иң нечкә һәм иң олы хис. Халык аны әхлакый сыйфатларның иң олысы дип исәпли. Әлеге бәяләмәләрдән күренгәнчә, патриотизм еш кына авыр, катлаулы каршылыкларны һәм кыенлыкларны җиңүне күздә тота. Бу хис батырлык төшенчәсе белән якын, авздаш. Батырлык ул максатка ирелгәнлекне, аны тормышка ашыруда ныклыкны аңлата, ул үз - үзеңне тота алу, каушап калмау, чыдамлылык, файдалы эшләргә әзер булу, бурычны үтәү кебек сыйфатларны үз эченә ала.

Яшьләр һәм укучылар арасында патриотик тәрбия эше алып баруда аларны сугышчан, революцион, хезмәт традицияләре, ватан тарихына, шул исәптән совет чоры тарихына хөрмәт белән карау рухында тәрбияләү мөһим урын алып тора.

Бөек Ватан сугышы чорын гына алыйк... Халыкның ул чордагы патриотизмы әчкерсез, аяусыз һәм ничек көчле иде. Халык Ватан - Ана өчен көрәште һәм эшләде. Алар, изге җирнең, ата - баба җиренең никадәр олы сәгадәт булуын аңлап, үлем белән йөзгә - йөз очрашкан, күпләп ятып калган аяусыз көрәштә дошманга бирелмичә, җиңүгә ирешкән. Герой шагыйрь Муса Җәлил әйткәнчә, патриотизм... кешене шәхси курку хисләреннән өстен күтәрә шул.

Укучыларга патриотик - әхлак тәрбиясе бирүдә татар теле һәм әдәбияты укытучылары тарафыннан зур эш алып барыла. Мин дә үземнең педагогик эшчәнлегемдә дәресләрдә һәм дәресләрдән тыш чараларда укучыларны патриотик рухта тәрбияләргә тырышам. Укучыларда милли горурлык, патриотлык хисләре тәрбияләү максатын куям. Кайсы язучыны, аның кайсы гына әсәрен алсаң да, патриотик рух ярылып ята - туган җирне, туган халкыңны, туган илеңне, әти- әниеңне ярату, хөрмәт итү һ.б. Ватанпәрвәрлек тәрбияләү - сугыш һәм хезмәт геройлары, талантлы язучылар, дәүләт эшлеклеләре һ.б. мисалында алып барам . Туган як тарихын, аның кешеләре язмышын өйрәнү максатыннан “Туган ягым” дигән кичә оештырдым. Бу кичәдә балалар туган шәһәребезнең тарихы, шушы җирлектән чыккан күренекле шәхесләребезнең тормыш юлы, иҗаты белән таныштылар.

Бөек Ватан сугышы тәмамлануга 80 елга якын вакыт узса да, сугыш хатирәләре, туган җиребезне, туган илебезне илбасарлардан саклап калган, аның иминлеге өчен гомерләрен дә кызганмаган каһарманнар һичкайчан онытылмый.Укучыларны кечкенәдән аларның батырлыклары белән таныштырам. Музейларга экскурсияләр оештырыла. Укучылар үзләренең гаилә архивларын өйрәнделәр, Әби - бабаларының Бөек Ватан сугышы чорындагы тормышы турында эзләнү эшләре алып бардылар һәм сыйныфташлары алдында чыгыш ясадылар. Укучылар үз гаиләләрендә олылардан ишеткәнне йөрәкләре аша кичереп сөйләделәр.

Укучыларны патриотик рухта тәрбияләүдә түбәндәге санап кителгән чаралар педагогик эшчәнлекнең бер өлеше генә.

Әйе, хәзерге шартларда туган илгә мәхәббәт тәрбияләү җиңел эш түгел. Бүгенге чорның катлаулы, авыр мизгелләре кешеләрнең байтагын өметсезлеккә этәрде һәм ул, пессмизм булып, үсеп килүче буынга күчте. Ватанпәрвәрлек ул барлык гражданнар да, кемнең - кем булуына карамыйча, илгә файда китерү өчен тырышып эшләгән җәмгыятьтә генә була ала. Ватанпәрвәрнең хезмәте илгә бәла китермәскә тиеш; ул бүгенге уңыш, отыш белән яшәмичә, киләчәге турында кайгыртырга бурычлы. Балалар күңелендә өмет, киләчәкнең матур булуына ышаныч уяту - укытучының төп вазифасының берсе.

Файдаланылган әдәбият:

1. Татар теленең аңлатмалы сүзлеге. Өч томда. Татар кит. нәш., Казан. 1977, 1нче том, 232.
2. Әхәт Садриев.Патриотлар тәрбиялибез.“ Мәгариф” журналы №3, 2010.
3. Хуҗи Мәхмүтов. Ватан барыннан да газиз.” Мәгариф” журналы, №2,2003.
4. Шамил Җәләлиев. Патриотизм нәрсә ул? “ Мәгариф” журналы,10,2002

Ибрагимова Резеда Камилевна
учитель- дефектолог
ГБОУ «Чистопольская школа №10 для детей
с ограниченными возможностями здоровья»

«Работа классного руководителя по проведению мероприятий в образовательных организациях, направленных на повышение толерантности»

В современном обществе важным аспектом образовательного процесса является формирование у обучающихся социального, культурного и эмоционального интеллекта. Одной из ключевых задач в этом направлении выступает повышение толерантности среди детей и подростков. Классный руководитель, как центральная фигура в системе школьного обучения, играет особую роль в создании атмосферы понимания, уважения и принятия разнообразия, которое нас окружает.

Роль классного руководителя в формировании толерантности

Классный руководитель — это не только организатор учебного процесса, но и ведущий воспитательной работы в классе. Именно он способен создать благоприятные условия для общения и саморазвития учащихся. Для этого нужно не только хорошо знать своих ребят, но и понимать, как повысить их толерантность через различные мероприятия.

Толерантность формируется через отношение к окружающим, поэтому классный руководитель должен способствовать созданию открытого и доверительного пространства для общения. Это можно выполнить, например, через периодические встречи, на которых

ученики могли бы делиться своими мыслями и переживаниями. Ещё одним важным аспектом является внедрение программ по обучению стандартам взаимоуважения, что обеспечит дополнительную основу для воспитания толерантности среди учеников.

Стратегия проведения мероприятий

Для проведения мероприятий, направленных на повышение толерантности, классный руководитель должен учитывать интересы и потребности учащихся. Эффективная стратегия включает следующие ключевые элементы:

1.Тематика мероприятий. Важно выбирать актуальные темы, которые касаются жизни школьников, такие как гендерное равенство, межнациональное уважение и принятие культурного многообразия. Например, организовывая вечеринку народов мира, учащиеся могут ознакомиться с культурными традициями разных стран.

2.Формы проведения. Классный руководитель может использовать различные формы мероприятий — от игровых уроков до творческих мастерских. Важно, чтобы мероприятия были интерактивными и позволяли всем участникам активно участвовать в процессе. Например, ролевые игры могут помочь ученикам лучше понять точку зрения другого человека.

3.Сотрудничество с родителями и общественностью. Классные руководители могут привлечь к участию родителей и местное сообщество, создавая таким образом единую платформу для обсуждения важных тем. Совместные мероприятия, такие как конференции и круглые столы, позволяют расширить горизонты учащихся и укрепить связь между семьёй и школой.

Примеры мероприятий по повышению толерантности

Практика показывает, что разнообразные мероприятия могут значительно повысить уровень толерантности среди учащихся. Классный руководитель может организовать следующие мероприятия:

- **Дни культуры**. На таких мероприятиях учащиеся представляют культуру своей страны или региона, делятся фольклорными традициями, музыкой, танцами, кулинарией. Это поможет им лучше понять и ценить культуру других.
- **Социальные проекты и акции**. Класс может выполнить волонтёрские социальные проекты, направленные на помощь различным группам населения. Например, проведение сборов средств для приютов или участие в экологических акциях может воспитать честность, сопереживание и понимание к людям, находящимся в сложной ситуации.
- **Тематические семинары и лекции**. Приглашение специалистов, которые могут говорить на темы, связанные с толерантностью, и проводить интерактивные занятия, поможет учащимся лучше усвоить информацию и закрепить её на практике.

Важность обратной связи

Обратная связь после проведения тем или иных мероприятий играет ключевую роль в анализе их эффективности. Классный руководитель должен создать пространство, где ученики могут открыто высказать своё мнение о проведённых мероприятиях. Это можно сделать через опросы, обсуждения или самовыражение через искусство, например, рисунки.

Обратная связь позволяет не только оценить успех мероприятия, но и выявить участковые потребности и мнения учеников, что поможет в дальнейшем формировать более качественные и актуальные мероприятия. Возможно, в рамках таких обсуждений ученики озвучат идеи для будущих мероприятий, что поспособствует их вовлечению и повышению интереса к вопросам толерантности.

Психология толерантности

Для более глубокого понимания важности толерантности классный руководитель должен изучить психологические аспекты, лежащие в основе таких отношений.

Коммуникация и эмоциональный интеллект играют важную роль в формировании толерантного общества среди подростков.

Обсуждение с учащимися таких тем, как предвзятости и стереотипы, может помочь им осознать свои внутренние убеждения, а также отдалить их от стереотипных взглядов.

Кроме того, классный руководитель должен быть примером толерантности. Учащиеся часто следят за поведением своих наставников и могут перенимать их отношение к различным вопросам. Если классный руководитель демонстрирует открытость и уважение к различиям, это создаёт основу для формирования аналогичных ценностей среди учащихся.

Использование технологий

Современные технологии могут существенно облегчить классному руководителю задачу по повышению толерантности среди учащихся. Например, создание онлайн-платформ, где школьники могут делиться своими культурными традициями и участвовать в дискуссиях, может повысить уровень их участия и вовлеченности.

Социальные сети также могут быть использованы для создания групп, посвящённых вопросам толерантности. Открытые обсуждения и публикации информации о мероприятиях, связанных с уважением и принятием, могут помочь достичь более широкой аудитории, чем классная комната.

Заключение

Работа классного руководителя по проведению мероприятий, направленных на повышение толерантности, является важной частью образовательного процесса. Начиная с создания доверительной атмосферы в классе и заканчивая организацией увлекательных и интерактивных мероприятий, классный руководитель способствует формированию у детей уважения к культурным, социальным и индивидуальным различиям.

Объединив силы с родителями и местным сообществом, классный руководитель может создать условия для настоящего обмена опытом и культурой. Увлечение современных технологий поможет значительно повысить интерес к этим вопросам, обеспечивая активное участие учащихся. Каждый из таких шагов зиждется на концепции, что толерантность — это не просто ценность, а необходимая составляющая успешного сосуществования в современном мире.

Камаева Гөлүзә Баян кызы
Бакалы районы Куштирәк мәктәбенең
татар теле һәм әдәбияты укытучысы

Шушы җирдән, шушы төбәктән...
(Дәрес -конференция)

Максат. Якташ язучы – Лэис Зөлкәрнәйнең тормыш юлы һәм иҗатына күзәту ясау, аның үзенчәлекле иҗатына кызыксыну ихтирам тәрбияләү, укучыларның туган төбәк турында белемнәрен арттыру, тулыландыру, яшь буынга эстетик тәрбия бирү.
Җиһазлау. ЛэисЗөлкәрнәйнең портреты, фотрографияләрдән ясалган плакат, китаплары күргәзмәсе, аудиоязма, газета журналлардан якташыбыз турында материаллар,мультимедиа проекторы, интерактив такта, ноутбук. Анын шигырь сүзләренә язылган җырлар.

Дәрес барышы.
Мультимедиа проекторы аша Бакалы районы табигате күрсәтелә.Аудиоязмада Н.Асанбаев шигыре

“Бакалым”
Туган якка кайткан чакта
Нинди җырлар җырлармын?
Бик сагындым Сөн буйларын
Сөндә үтте уйларым.
Төз наратлар арасында
Утырасың Бакалым!
Суларың көмеш , балыклы,
Сандугачлы һәр талың!
Халкың- батыр, халкың –матур,
Көләч аның йөзләре,
Җырлы-моңлы күңелләре,
Гармунчы да үзләре.
Әй, Бакалым, Бакалым,
Тыуып үскән якларым.
Изге җирем , газиз илем,
Йөрәгемдә саклармын!
Н.Асанбаев

Кереш сүз. Бакалы җире үзенең туган төбәген хезмәт, героик һәм иҗади җиңүләре белән данлаучы күп кенә күренекле һәм талантлы кешелеләр үстергән төбәк. Алар арасында атказанган табиблар, укытучылар, инженерлар, галимнәр, сәнгать һәм мәдәният эшлеклеләре, сугыш һәм хезмәт ветераннары бар.

Бүген без нәкъ шундый эш сөючән, намуслы, сәләтле ,узенчәлекле кешеләрнең берсе, СССР Язучылар берлеге әгъзасы буларак танылган талантлы шагыйрь, хикәя-бәяннар авторы, якташыбыз ЛэисЗөлкәрнәйнең тормыш юлы һәм иҗатына күзәтү ясарбыз.

1 нче укучы : Ләис Мәүлит улы Харрасов (Ләис Зөлкарнәй) – 1962 елның 2 апрелендa Башкортстанның Бакалы районы Бишкаен (элекке Саскүл) авылында колхозара ГЭС эшчесе – электрик гаиләсендә туып үскән. 1979 елда Куштирәк авылында урта мәктәпне тәмамлый. Телгә, әдәбиятка булган мәхәббәтен фәнни яссылыкка күчерер өчен, Казан дәүләт университетының татар филологиясе факультетында белем алган. 1984 елда университетны тәмамлаганнан соң татар балалар журналы “Ялкын” редакциясендә әдәбият бүлеге мөхәррире аннары, 1989 елда, татар яшьләренең әдәби-нәфис «Идел» журналы чыга башлаган көннән 2002 елга кадәр әлеге журнал редакциясендә бүлек мөхәррире, бүлек мөдире вазифаларын башкара. 2003 елдан башлап Ләис Зөлкарнәй коммерция-бизнес эшенә күчә. Л.Зөлкарнәй – узган гасырның җитмешенче еллары ахырында әдәбият мәйданына чыккан сәләтле яшьләрнең берсе. 1984 елда шагыйрьнең “Балачак күге” исемле беренче шигъри җыентыгы дөнья күрә. Беренче китабын Ләис «Җилкәнле утрау» дип атарга теләгән иде. Нәшриятта бу исемне артык катлаулы, дәгъвалы дип исәпләделәрме, алмаштырдылар. Япь-яшь егетнең китабы, — өстәвенә, андагы шигырьләрнең күбесе мәктәптә укыганда язылган, — ничек аталырга тиеш? Әлбәттә, «Балачак күге!» Ләис «Кар өстендә алмалар» китабының беренче бүлеген барыбер «Җилкәнле утрау» дип атады. 1985 нче елдан СССР Язучылар берлеге әгъзасы буларак танылган талантлы шагыйрь, хикәя-бәяннар авторы. Ләис Зөлкарнәй иҗаты әдәбият белемендә әле тәфсилле өйрәнелмәгән. Шагыйрьнең тормышы һәм шәхесе турындагы басмалар, күбрәк аның каләмдәшләре тарафыннан язылып, вакытлы матбугатта урын алалар. Дистә еллар буена аның исеме көндәлек матбугат битләрендә даими күренә, үзенчәлекле шигырьләре, форма өлкәсендәге кызыклы табышлары һәм яңача тәҗрибә-экспериментлары белән каләмдәшләре арасында сокланулы абруй казана.
2 укучы : мәхәббәт темасы – татар әдәбияты өчен традицион һәм күп яктыртылган тема.. Шагыйрь буларак, Ләис Зөлкарнәй дә әлеге нечкә һәм катлаулы хисләрне тасвирламыйча

калдыра алмый. Аның иҗатында да мәхәббәттән шашу, сагынудан саргаю, бергә булуның бәхетле мизгелләрен кичерү, ярны үпкәләтү һәм шуның өчен җан газапларын кичерү – барысы да бар. Ләис Зөлкарнәй шигъриятенең үзәгендә – яндыра, көйдерә, шуның белән җанны, күңелне чистарта торган мәхәббәткә сәләтле герой тора. А.Хәлим язуынча, "мисалсыз ничек ачып була икән шагыйрьне?" .Фикеребезне шигырьләрдән өзекләр китереп дәлиллик:

Төнлә генә мине чакырырсың,
Төштә генә сине табармын –
Теләсәк тә, минем язмышыма
Туктамады синең таборың.
Икебез дә хәзер төнбагыш без –
Төнгә багабыздыр берьялгыз...
("Төнбагыш")
Исеп үтсен еллар.
Тик хисләрем
Кимемәсен иске елгыдан –
сине кочып,
Йолдыз көртләренә егылам!
("Тәрәзәсе ватык купедә")

3 нче укучы: XX йөзнең икенче яртысында гомумән шигърияттә фәлсәфи проблемаларны иңләү тенденциясе күзәтелә. Ләис Зөлкарнәйнең фәлсәфи лирикасында шигърият һәм аның миссиясе, шагыйрь һәм гавам темасы үзенчәлекле яңгыраш ала. Бу очракта да ул купшы-пафослы сүзләргә мөрәҗәгать итми, ә шигърият һәм Миннең бербөтен булуын ассызыклап китә. Мәсәлән, әдипнең шигъриятькә карата шәхси мөнәсәбәте, теләк-омтылышлары исә түбәндәге юлларда белдерелә:

...Кичер, шигырь, мин юләрне –
ялгышканмын.
Синдә икән дәверләрне кичәр көчем.
Тормыш заман комнарына терәлгәндә,
Давыл даула
Кубарылып китәр өчен
("Тамырларга асылынып мендем ярга...")

Ләис Зөлкарнәйнең шагыйрь һәм гавам темасы Габдулла Тукайга багышлаган юлларда да яңгыраш ала. Шагыйрьнең газаплы, әрнүле тормышына ишарә итеп, Ләис Зөлкарнәй түбәндәге юлларны яза:

Хәтта Тукаен да
Югалтты кешелек.
Ул пыскып сүнде бит
Онытылган шәм кебек
("Төнге бизмән")

Әлеге йөгерек юллар артында шагыйрь узган гыйбрәтле тормыш сәхифәләре ята.

4 нче укучы: Шагыйрь шигъриятендәге тагын бер темаларның берсе – туган җир. Кайсы гына шагыйрь иҗатына мөрәҗәгать итсәк тә, анда туган җир темасының үзенчәлекле рәвештә ачылуын күзәтербез. Туган як, туган ил, Ватан – кеше өчен иң изге төшенчәләр ул.

Мисал өчен, "Печән өсте" шигырендә "борынгыдан калган йола" – печән өсте турында сөйли башлый. Шагыйрь өчен монда буыннар арасындагы бәйләнеш саклануы – егетләрнең кулында бабайларның чалгылары булуы кыйммәт. Әмма шигырьнең икенче яртысында ук печән – тарих метафорик образы хасил була:

Чабыласы чабылган шул,
Кыеласы кыелган.

Узган гомер печәннәре
Кибәннәргә куелган .

Китерелгән юллардан аңлашылганча, “узган гомер”, ягъни тарихыбыз җиңел булмаган: чабылган да, кыелган да, кузгатылмаслык итеп кибәннәргә дә җыеп куелган. Әмма кеше, олыгайган саен, үткән тарихына ешрак мөрәҗәгать итә:

...Тик офыкта никтер кояш
Кибәннәрне тарата...” , – дип яза ул.

Охшаш мотив һәм образлар Ватан тарихы темасына кагылышлы “Гөл илендә якты күләгәләр...” шигырендә дә яңгыраш ала.

5нче укучы: Галимнәр Ләис Зөлкарнәй иҗатка килгән еллар шигъриятендә *авыл* темасының зур урын алуын ассызыклыйлар .Алда күреп үткәнебезчә, туган җир матурлыгына мәдхия җырлау – Ләис Зөлкарнәй иҗатында традицион алым түгел. Аның шигырьләре күбрәк сызлану һәм әрнү белән тулганнар. Татар авылының бетеп баруы, данлы татар авылының тезләнгән хәлдә яшәве дә шагыйрьнең әрнүенең чыганагы булып тора:

Авылга кайта... бары хат,
Ә беркөн тапмас авылны... .
(“Төнге бизмән”)

Әлеге шигырендә Ләис Зөлкарнәй авылга хат кына җибәрүчеләрне “шелтәләсә”, түбәндәге шигъри өзектә үзенең дә туган якка кайтып кайтып җитмәвен искәртә:

Юлдашларым!
Сезгә – моңсу догам!
Берәм-берәм килдем сезне күмеп.
Туган якка мин дә кайтып җитмәм,
кулым ята сынган көрәк кебек
(“Дүңгәләк”)

Шигырьнең алга таба дәвамында, лирик герой аклангандай туган җиренең еракта булуын хәбәр итә:

Мин бит соңгы юлчы түгел әле,
Ерак офык – туган җирем минем,
Синең белән бәхилләшүем бу
Бу – синең белән күрешүем!
(“Дүңгәләк”)

Чыннан да, Ләис шигырьләре ихласлык белән дә, сурәтле фикерләве белән дә башкалардан аерылып тора. Болынны сәнәк очына эләктереп офык читенә аткан малай әле дә күз алдымда. Менә шул ук малай бәйгегә чыга:

Учлап-учлап туфрак ата
Тояклар кыеп кына.
Тезгеннәр зыңлап тартылган,
Киләбез тыеп кына.

Шәһәрдә ничә еллар гомер кичерсәк тә, без барыбер авыл малайлары булып калабыз, анда алган тәэсирләр, тойгылар беркайчан да югалмый. Күзнең төсе уңса да, без дөньяга, табигатькә авыл малае булып карыйбыз, аныңча гаҗәпләнәбез: «болын кебек сусыл болытларда сутлы сүсән үсә, нәзек тары...» Шагыйрь шәһәр өстендәге болытны шулай күрә, аның да үзен тануына, күңелен сихәтләп китүенә өметләнә:

Бу тарылар мине таный бугай.
Бу сүсәннәр коча мине төреп.
Болыт түгел лә бу, болын бит бу —
Ык буеннан килгән күтәрелеп.

Әлбәттә, шагыйрьнең баш өстендә күкләр дә бүтәнчә күкри, яшеннәр дә башкача яшьни: әйтерсең лә, «*авылдашлар күктә печән чаба, ялт-йолт килә үткер чалгылары»*...

6 нчы укучы : Ләис Зөлкарнәй прозада да үзен сынап карады. «Кыргын», «Сафа», «Ком сәгате», «Ая» һәм башка хикәяләре аның әлеге жанрда да үзенчәлекле автор икәнлеген раслап тора. Болар гадәти хикәяләр түгел, болар — шагыйрь прозасы.

Йомгаклау. Укытучы сүзе: Ләис Зөлкарнәй – әдәбият мәйданында ныклы урын таба алган, үзенчәлекле шигърияте белән татар әдәбиятына өлеш керткән шәхес ул. Аның шигырьләрендә традицион татар әдәбиятының күркәм сыйфатлары яңгыраш ала. Ләис Зөлкарнәй шигъриятендә табигать һәм кеше, шагыйрь язмышы һәм миссиясе, мәхәббәт, туган җир темасы зур урын ала. Әлеге традицион темаларны яктыртканда да, шагыйрь шәхес язмышына тирән игътибарлылык күрсәтә.Ләис Зөлкарнәй иҗатының күбрәк өлешен халкыбыз тарихы, хәзерге халәтебез, дөнья аренасында туган илебез, туган җиребенең урыны турында уйланып, сызланып, халык белән горурланып, туган җирне олылау хисләре милләт өчен сыкрану белән өртелеп язылган шигырьләре алып тора. Ләис Зөлкарнәй шигырьләре заман белән бергә атлый, яңадан-яңа укучыларның күңелен биләп ала. Туган халкы, туган туфрагы аңа һәрчак терәк-таяныч булган, иҗади эшмәкәрлегенә көч-куәт биргән. Газиз халкының матур киләчәге өчен бөтен булмышы белән янып йөргән, шушы юлда вакытын да, көчен дә җәлләмәгән бу асыл затның безнең якташыбыз булуы белән без чын күңелдән горурланабыз.

Туган як, халкыбызның үткәнен данлап, якты киләчәге өчен хезмәт итү-үзе бер шатлык, горурлык түгел мени?!

ФАЙДАЛАНЫЛГАН ӘДӘБИЯТ ИСЕМЛЕГЕ

"Казан утлары" № 4, 2012.

Зөлкарнәев Л. Кар өстендә алмалар: Шигырьләр. – Казан: Татар. кит. нәшр., 1988. – 79 б.

Зөлкәрнәй Л. Мәңгелектән исә җил...: шигырьләр, нәсерләр, поэма, хикәяләр, бәяннар. – Казан: Татар. кит. нәшр., 2013. – 367 б.

Зөлфәт. Ходай сулышы: шигырьләр. – Казан: Татар. кит. нәшр. – 2007. – 383 б.

Ләис Зөлкарнәй. – URL: http://adiplar.belem.ru/zolkarnaj_lais.htm (мөрәҗәгать итү вакыты: 21.12.2019).

Малюкова Л.Н. Русская философская лирика: генезис, проблема, поэтика: дис. … д-ра филол. наук. –

Татар әдәбияты тарихы. алты томда. 6 нчы т.: 60 – 90 нчы еллар әдәбияты. – Казан: Раннур, 2001. – 544 б.

“Бабам нигезе”
Минем бабам бергә берне
Куша белми үлгәнде,
Ләкин, ташка ташны кушып,
Нигез сала белгәндер...
Кәйлә сынгач, йодрык белән,
Ташны сугып ваткан ул.
Язмышын да, тотып ватып,
Арбасына аткан ул.
Авыр ташны ат тарталмый,
Үзе кергән тәртәгә,
Тормыш йөген тарткан шулай,
Тарткан ничә мәртәбә!..
Сеңереннән ыргак бөгеп,

Ташны ташка ялгаган.
...Шул нигездә яшәр өчен
Тамчы гомере калмаган.
Ташның кулдан йомшаграк
Икәнен дә белгәндер,
Шуңа күрә таш нигезгә
Башын салып үлгәндер.
Үлгән чакта минем бабай
Әйтте микән васыять:
“Нигеземне таратмагыз,
Ташлар алдында оят...”

Кузнецова Елена Викторовна
воспитатель высшей квалификационной категории
МБДОУ «Детский сад комбинированного вида №42 «Аленький цветочек»
Зеленодольского района Республики Татарстан»

«Эколого – краеведческое воспитание детей старшего дошкольного возраста»

Деятельность людей продолжает вносить глубокие изменения в окружающую природу, поставив тем самым острую проблему выживания человечества. Экологическое воспитание и образование детей – чрезвычайно актуальная проблема настоящего времени: только экологическое мировоззрение и экологическая культура ныне живущих людей могут вывести планету и человечество из того состояния, в котором оно находится сейчас. Формирование у детей ответственного отношения к природе – это сложный и длительный процесс, поэтому целью экологического воспитания дошкольников должно стать формирование человека нового типа с новым экологическим мышлением, способным осознать последствия своих действий по отношению к окружающей среде и умеющего жить в относительной гармонии с природой. Эколого-краеведческое воспитание в настоящее время становится одним из важных вопросов и ни для кого не секрет, что проблема окружающей среды всё больше обращает на себя внимание современного общества. Поэтому актуальность охраны природы не подлежит сомнению. Дошкольное детство – это начальный этап формирования личности ребёнка, его ценностной ориентации в окружающем мире. Именно в этот период закладывается позитивное отношение к природе, к себе и окружающим людям, поэтому формирование экологического сознания необходимо начинать дошкольного возраста и продолжать всю жизнь. Но кроме этого необходимым является и повышение уровня экологических знаний и культуры взрослых, воспитывающих детей. Прежде всего, детям нужно дать знания о мире не глобальной природы, а той, которая его окружает рядом «близко», которую он может потрогать и пощупать, через природу родного края, то есть Нижних Вязовых. Цель работы по данной теме воспитание гуманной, творческой личности, способной понимать и любить природу родного края и бережно относиться к ней. Для достижения поставленной цели решаются следующие образовательные задачи в области экологии: формирование системы элементарных научных экологических знаний, доступных пониманию ребёнка дошкольника; развитие познавательного интереса к миру природы родного края; формирование первоначальных умений и навыков экологически грамотного и безопасного для природы и для самого ребёнка поведения; воспитание гуманного

эмоционально-положительного, заботливого отношения к миру природы родного края; формирование умений навыков наблюдений за природными объектами и явлениями родного края; освоение элементарных норм поведения по отношению к природе родного края; формирование умения и желания сохранять природу родного посёлка и при необходимости оказывать ей помощь, а так же навыков элементарной природоохранной деятельности в ближайшем окружении; формирование элементарных умений предвидеть последствия некоторых своих действий по отношению к окружающей природе родного края. Непременным условием решения данных задач является идея развивающего обучения, которая возможна только на основе личностно – ориентированной модели взаимодействия между воспитателем и ребёнком. Её основные черты таковы. Взрослый в общении с детьми придерживается правила: «не рядом», не «над», а «вместе!» Его цель: содействовать становлению ребёнка как личности. Способы общения – понимание, признание и принятие личности ребёнка, основанные на способности взрослых встать на позицию ребёнка, учесть его точку зрения и не игнорировать его чувства и эмоции. Тактика общения – сотрудничество. Взгляд на ребёнка как на полноценного партнёра.

Инновационные методы и технологии, используемые при формировании экологической культуры у детей дошкольного возраста: метод детского экспериментирования, метод пробных ситуаций, метод проб и ошибок (должен быть диалог, дискуссия), метод моделирования, метод сравнительного анализа, метод звуковых ассоциаций, метод эмпатий, игровые технологи обучения (автор В.В.Воскобович), технологию «песочный дворик», метод «ТРИЗ», метод «мозгового штурма», метод проектирования. Использование в профессиональной деятельности инноваций с детьми дошкольного возраста обеспечивает высокий уровень развития интеллектуальных и творческих способностей. Для реализации данных задач в детском саду необходимая соответствующая предметно – развивающая среда, которая постоянно пополняется и обновляется, её планирование строится с учётом федеральных государственных образовательных стандартов дошкольного образования. Анализ литературы и собственный практический опыт работы позволяет использовать следующие принципы: научность, доступность, гуманистичность, прогностичность, деятельность, интеграция, целостность, конструктивизм, регионализм, системность, преемственность. Вспомним слова Пришвина: «Рыбе – вода, птице – воздух, зверю – леса, степи, горы. А человеку нужна Родина. И охранять природу – значит охранять Родину.

Латипова Ландыш Марсовна
воспитатель высшей квалификационной категории
ГБОУ «Альметьевская школа-интернат для детей с ограниченными возможностями здоровья»

Методическая разработка «Наша обновленная школа».
Сценарий праздника «Наша обновленная школа».

«Наша обновленная школа».

У входа в школу стоят дети, родители, педагоги, почетные гости.

Звучит музыка . Флешмоб.

Вед.1 Добрый день, уважаемые гости, учащиеся, педагоги, родители! Мы рады приветствовать Вас в стенах нашей школы!

Вед.2 Исэнмесез, бугенге тантанага килуче хормэтле кунаклар, ата-аналар, укучылар, укутучылар!

Вед.1 В этом учебном году для ребят нашей школы – праздник. Мы долго ждали этого замечательного события, и вот оно свершилось. В школе проведён капитальный ремонт . Она вся преобразилась , нарядилась.

Вед.2 Август , мэктэбебез тарихында истэлекле кон булып калачак. Мэктэп , капиталь ремонттан сон, укучылар хэм кунакларга ишеклэрен ача.

Ученик. Наша школа – вот так школа

Вся сияет на свету,

Окна, стены, двери –прелесть!

Её видно за версту.

Посмотрите вы на школу-

Вот красавица стоит

Крыша зеркалом блистает

дверь стеклянная висит.

Ученик. Наша школа ты не только здание-

Ты для нас как будто дом родной

Ежедневно ранним утром тщательно

Мы к свиданию готовимся с тобой.

Ученик.

Наша школа – это храм науки

Дом уюта, светлый огонёк

Добрые учительские руки

Первый и последний наш звонок.

Ученик. Буген бездэ бик зур бэйрэм

Бэйрэмнен дэ ниндие

Барыбыз да котеп алган

мэктэп ачылган коне!

Ученик. Без уйныбыз, жырлыйбыз

Биибез дэ, колэбез.

Яна мэктэп булэк иткэн

кешелэрне соябез!

Песня на тат. языке.(Умида).

Ученик. От души сказать : «Спасибо».

Мы хотим строителям,

Малярам, электрикам,

Рабочим и водителям.

Ученик. Мы пожелать хотели всем

Жить счастливо и без проблем

Душою не стареть, не унывать

А славу школы лишь приумножать.

Песня: « Школа моя».(Павел).

После дети уходят.

Вед.1 На нашем празднике присутствуют почётные гости. Давайте аплодисментами поприветствуем гостей. Слово предоставляется Главе администрации города Альметьеск и Альметьевского района , самому главному человеку , без которого и не было бы нашего праздника – Хайруллину Айрату Ринатовичу.

Вед.2 Слово для поздравления предоставляется человеку, который возглавляет всё учительство города и района- Садетдинову Дмитрию Шейисдановичу.

Вед.1. Слово предоставляется --

Вед.1 В нашей школе большой коллектив педагогических и медицинских работников. Наш коллектив – большая сила, а поднимает и ведёт за собой эту армию- директор. Слово для поздравления предоставляется директору школы – Мягдеевой Надежде Николаевне. .

Слово Н.Н.

………

Вед.1 Обновленье без веселья

Не положено встречать

Есть примета, что сначала , ленту надо разрезать.

Вед.2 Сэгать сукты, вакыт житте,

Зэнгэр тасманы кисегез,

Мэктэбебез сезне котэ,

Эйдэ, турдэн узыгыз!

Вед.1 Право разрезать ленту предоставляется………………………………………………………

Звучит торжественная музыка. Лента разрезана.

Дети отпускают шары.

У входа в школу встречают девушки в нац. костюмах с караваем и с чак-чак.

Девушка. Наши чувства через край,

Не выразить восторга.

Просим этот каравай

Отведать у порога.

Девушка.Чак- чактэндэ авыз итегез---

Вед. Но главные хозяева нашей школы – это дети! Ну что-ж ребята приглашайте всех в свой дом.

Муравьева Г.З.
воспитатель
МБОУ «Лубянская средняя школа»,
дошкольная группа КМР РТ

Актуальность и необходимость ранней профориентации детей дошкольного возраста.
(из опыта работы)

В рамках преемственности по профориентации детский сад является первоначальным звеном в единой непрерывной системе образования. Дошкольное учреждение – первая ступень в формировании базовых знаний о профессиях. Именно в детском саду дети знакомятся с многообразием и широким выбором профессий.

Профессиональная ориентация дошкольников – это широкое поле деятельности для педагогов и психологов, новое и еще неизученное направление дошкольной педагогики. Ознакомление с трудом взрослых и с окружающим миром происходит уже в младшем дошкольном возрасте, когда дети через сказки, общение со взрослыми и средства массовой информации узнают о разных профессиях. В зависимости от способностей, психологических особенностей темперамента и характера, от воспитания ребенка и привития ему ценности труда у детей формируется система знаний о профессиях, интересы и отношение к определенным видам деятельности.

К выбору своей будущей профессии нужно серьезно готовить ребенка. Ему необходимо знать, кем работают его родители или работали бабушки и дедушки, познакомить со спецификой различных профессий, требованиями, которые они предъявляют к человеку, а также интересоваться, кем он хочет стать, когда вырастет. Чем больше ребенок впитает информации и чем более разнообразна и богата она будет, тем легче ему будет сделать в будущем свой решающий выбор, который определит его жизнь. У человека все закладывается с детства и профессиональная направленность в том числе.

Раннее начало подготовки ребенка к выбору будущей профессии заключается не в навязывании ребенку того, кем он должен стать, по мнению родителей (потому что, например, многие в роду работают в этой сфере), а в том, чтобы познакомить ребенка с различными видами труда, чтобы облегчить ему самостоятельный выбор в дальнейшем. Необходимо развить у него веру в свои силы путем поддержки его начинаний будь то в

творчестве, спорте, технике и т.д. Чем больше разных умений и навыков приобретет ребенок в детстве, тем лучше он будет знать и оценивать свои возможности в более старшем возрасте. Например, если ваш кроха мечтает работать на заводе игрушек, то не стоит его отговаривать. Просто поговорите с ним о том, как он представляет себе эту работу, что привлекает его в этой сфере деятельности, какими качествами и знаниями нужно обладать, чтобы работать и т.п., чтобы выявить реальные интересы и потребности ребенка.

Мы готовим детей к тому, чтобы они в свое время – каким бы далеким нам сейчас это время ни казалось – могли смело вступить в самостоятельную жизнь. Значит, мы хотим, чтобы наши дети:

- понимали, что труд, работа занимают в жизни людей очень важное место, что труд – это, по сути, основа жизни;
- уважали всех, кто трудится, и ценили плоды их труда;
- познакомились бы с тем, что делают люди разных профессий, с помощью каких орудий и машин, и что получается в результате;
- были готовы трудиться сами — по причине, что это им нравится и интересно, и потому, что это надо;
- учились бы труду, овладевая необходимыми навыками, трудились бы, принося пользу людям, и развивали бы свои трудовые способности

Профориентация дошкольников это новое, мало изученное направление в дошкольном воспитании. В общеобразовательной программе «От рождения до школы» под редакцией Васильевой М.А., Вераксы, Комаровой, которую мы используем в своей работе, ознакомление с трудом взрослых и ознакомление с окружающим, куда можно отнести это направление работы, занимает микроскопически малое место. Сложность работы заключается в том, что у дошкольников, по мнению большинства педагогов детских садов и родителей, эта тема не вызывает волнующего интереса, как некоторые другие. А ребенок будет с интересом заниматься только тем, что его привлекает и что его больше интересует. Поэтому работа воспитателей заключается в том, чтобы заинтересовать детей и родителей профессиональным миром. Это очень важно – иметь определенную подготовку по ранней профориентации. Кем - бы не стал ребенок в будущем, он должен хорошо понимать свою роль в окружающем мире, роль выбора своей будущей профессии. Детский сад является первой важной ступенью знакомства дошкольников с профессиями, что не только расширяет общую осведомленность об окружающем мире и кругозор детей, но и формирует у них определенный элементарный опыт, способствует ранней профессиональной ориентации.

Проблема приобщения дошкольников к труду нашла достойное место в работах выдающихся педагогов прошлого. К. Д. Ушинский рассматривал труд в качестве высшей формы человеческой деятельности, в которой осуществляется врожденное человеку стремление быть и жить.

А. С. Макаренко отмечал, что правильное воспитание – это обязательно трудовое воспитание, так как труд всегда был основой жизни.

Педагоги Н. Е. Веракса и Т. С. Комарова, рекомендуют знакомить детей с видами труда, наиболее распространенными в конкретной местности.

Т. И. Бабаева и А. Г. Гигоберидзе рекомендуют не только знакомить с профессией, но и с личностными качествами представителей этих профессий.

Ранняя профориентация преимущественно носит информационный характер (общее знакомство с миром профессий, а также не исключает совместного обсуждения мечты и опыта ребенка, приобретенного им в каких-то видах трудовой деятельности *(в плане самообслуживания, при выполнении посильной работы)*.

Дошкольный возраст является наиболее благоприятным периодом для формирования любознательности. Это позволяет формировать у детей активный интерес к различным

профессиям. Подготовка к выбору профессии является неотъемлемой частью всестороннего и гармоничного развития личности, и ее следует рассматривать в единстве и взаимодействии с нравственным, трудовым, интеллектуальным, политическим, эстетическим и физическим совершенствованием личности, то есть со всей системой образовательного процесса. В дошкольном возрасте, а, следовательно, в детском саду и семье, дети познают все многообразие мира профессий, т.е. этот период рассматривается, как подготовительный, в котором закладываются основы для профессионального самоопределения в будущем.

В каком возрасте ребенок может выбрать для себя кем стать? Обычно вопрос о будущей профессии начинает возникать только в старших классах в связи с необходимостью выбрать ребенку сферу дальнейшего образования. Однако к этому его можно и нужно готовить уже с детского сада.

Главная цель ранней профориентации детей - это развить эмоциональное отношение ребенка к миру профессий, дать возможность проявить свои силы и возможности в различных видах деятельности и профессий.
Одной из важнейших потребностей ребенка является получение новых впечатлений и знаний.

Знакомство детей в дошкольном возрасте с миром профессий будет успешным, если будет вестись планомерная, последовательная работа, будет обеспечен демонстрационный дидактический материал и будут вовлечены родители в исследовательскую деятельность по данной теме.

Работа с родителями: Совершенно очевидно, что работа педагогов детского сада по ознакомлению детей с трудом взрослых не может принести желаемых результатов без соответствующей пропаганды среди родителей. Наша задача донести до сознания родителей, что знакомство ребенка с их трудом – это фактор огромного воспитывающего значения; что ребенок, зная, чем заняты отец и мать на производстве, проникается к ним особым уважением; что вместе с этим возвышается и их авторитет в глазах растущего человека. Воспитательный эффект труда повышается, если ребенок проявляет интерес к нему.
Актуальность работы по ознакомлению детей с профессиями обоснована и в ФГОС дошкольного образования. Один из аспектов образовательной области «Социально-коммуникативное развитие» направлен на достижение цели формирования положительного отношения к труду, формирование позитивных установок к различным видам труда, уважительное отношение к труду взрослых.
В рамках формирования у детей старшего дошкольного возраста первоначальных представлений о труде взрослых, о профессиях, о интересных людях своего края и страны, в нашем детском саду устраиваются встречи с людьми разных профессий. Дети с большим интересом слушают истории из их профессиональной жизни и даже пробуют себя в их профессии.
Организуя встречи дошкольников с представителями разных профессий, мы решаем следующие задачи: знакомство с интересными людьми нашего села и их профессиями; формирование представления о труде взрослых, его значение для родного села, страны, мира; воспитание уважения к людям труда; способствие ранней профориентации дошкольников; внедрение новых форм социального партнерства всех участников образовательного процесса; вовлечение родителей в образовательную деятельность детского сада.
Раннее начало подготовки ребенка к выбору будущей профессии заключается не в навязывании ребенку того, кем он должен стать, по мнению родителей, а в том, чтобы познакомить ребенка с различными видами труда, чтобы облегчить ему самостоятельный выбор в дальнейшем. И чем больше разных умений и навыков приобретет ребенок в детстве, тем лучше он будет знать и оценивать свои возможности в старшем возрасте.

Работа по ранней профориентации дошкольников может быть осуществлена через совместную деятельность педагога с детьми и самостоятельную деятельность детей, которая проходит через познавательную, продуктивную и игровую деятельность. Данный подход способствует активизации интереса детей к миру профессий, систематизации представлений и успешной социализации каждого ребёнка. Мир профессий в обществе – сложная, динамичная, постоянно развивающаяся система, а мир профессий в процессе игры – один из ведущих видов деятельности дошкольников. Непринужденная беседа взрослых с детьми обеспечивает развитие детского мышления, способность устанавливать простейшие связи и отношения, вызывает интерес к трудовой деятельности взрослых. Доброжелательность, заинтересованное отношение к детским вопросам, поощрение выступления в диалоге позволяют преодолеть в детях замкнутость, застенчивость, нерешительность. Профессиональная ориентация дошкольников – это широкое поле деятельности для педагогов и психологов, новое и еще неизученное направление дошкольной педагогики. Ознакомление с трудом взрослых и с окружающим миром происходит уже в младшем дошкольном возрасте, когда дети через сказки, общение со взрослыми и средства массовой информации узнают о разных профессиях. В зависимости от способностей, психологических особенностей темперамента и характера, от воспитания ребенка и привития ему ценности труда у детей формируется система знаний о профессиях, интересы и отношение к определенным видам деятельности. Недаром, говорят, что дети это наше будущее, а пока наше будущее еще маленькое, мы должны помочь ему с ранней профориентацией. Дошкольный возраст – эмоционально-образный этап, когда знания о конкретных формах труда, профессиях накапливаются через визуальное восприятие, интерпретацию образов. Также воспитанники имеют возможность наблюдать за трудом сотрудников детского сада: воспитателей, медсестры, заведующей, повара. Знакомство дошкольников с профессиями не только расширяет общую осведомленность об окружающем мире и кругозор детей, но и формирует у них определенный элементарный опыт профессиональных действий, способствует профессиональной ранней ориентации. Надеемся, что наши дети научатся быть инициативными в выборе интересующего их вида деятельности, получат представления о мире профессий, осознают ценностное отношение к труду взрослых, будут проявлять самостоятельность, активность и творчество, что поможет их дальнейшему успешному обучению в школе, а в будущем стать профессионалами своего дела.

Нам бы хотелось, чтобы именно наши дети не ошибутся в выборе профессии!

Литература

1.Буре Р. С. Дошкольник и труд. Теория и методика трудового воспитания. – М.: Мозаика-Синтез, 2011. – 136 с.
2.Гусева Т. Кем быть? // Поём, танцуем и рисуем. – 2009. – №6. – С. 73-82
3.Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Академия, 2010. – 304 с.
4.Кондрашов В. П. Введение дошкольников в мир профессий: Учебно-методическое пособие. – Балашов: Издательство «Николаев», 2004. – 52 с.
5.Детство. Программа развития и воспитания детей в детском саду / В.И. Логинова, Т.И. Бабаева, Н.А. Ноткина и др. – СПб.: Детство-Пресс, 2010. – 244
6.Захаров Н. Н. Профессиональная ориентация школьников – М. – 1988.
7.Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения. – Р Н/Д, 1996.
8.Логинова В. И. Умственное воспитание детей дошкольного возраста. – Л., 1976.

9.Пряжников Н. С. Профессиональное и личностное самоопределение. – М: Воронеж, 1996.

Мурадимова Айгөл Ильсур кызы
Кама Тамагы районы Кама Тамагы
бистәсенең 1 нче номерлы
“Салават күпере” балалар
бакчасынын беренче квалификацион
категорияле татар теле тәрбиячесе

“Абдулла Алиш экиятләре буенча уен – викторина».

Төркем: мәктэпкэ әзерлек төркеме.

Максат: балаларнын экиятләр турында белемнәрен системалаштыру, камилләштерү.Уй – фикерләү сәләтләрен үстерү.

Тәрбияви бурычлар: балаларда дуслык ,ярдәмләшү, үз максатына ирешучәнлек кебек әхлак сыйфатлары булдыру, экиятлэргэ карата кызыксыну уяту.

Белем биру бурычы: тәрбияченен сорауларын игътибар белэн тыңларга өйрэту, чират белән җавап бирү, иптәшен бүлдермичә тыңлау сәләтен формалаштыру. Әкиятләр турында булган белемнэрне ныгыту.

Үстеру бурычы: балаларнын бэйлэнешле сөйләм телен , сүзлек байлыгын устеру. Эзлекле фикер йөрту сәләтен үстеру өстендэ эш алып бару.

Методик алымнар һэм чаралар: сүзлек, курсэтмэ, техник чаралар куллану, уен, сөенеч мизгеле, сорау-җавап,дидактик уен , слайд күрсэту,үсендерү- мактау , бәялэу.

Җихазлау: дидактик уен “Шакмаклардан төзү», мультимедия-проектор,экран,ноутбок,рәсемнәр,китаплар, алма белән кишер, куян белән керпе.

Алдан эш алып бару: дәрестә һэм режим моментларында Абдулла Алиш экиятләрен уку.Укылган экиятлэргэ иллюстрация ясау.Рәсемнәрдән һэм экият китапларыннан күргэзмэ оештыру.Мультфильмнар карау, алар буенча әңгэмэ оештыру.Әти-әнилэр өчен консультацияләр эзерлэу. Абдулла Алишнын «Койрыклар» ,«Чукмар белән Тукмар» экиятен сәхнәләштерү.

Шөгель барышы

Оештыру минуты

Балалар «Хәерле иртә» жырынын көенэ тезелеп чыгып басалар.

Тэрбияче: Исәнмесез кунаклар, уенда катнашучы балалар! Кәефләрегез ничек? Әйдәгез әле танышыйк. Мин Айгол Ильсуровна булам. Кама Тамагы районы “Салават күпере”балалар бакчасыннан килдем. Әйдәгез әле эшчәнлегебезне башлаганчы кәефләребезне кутәреп, кояш нурлары белән уйнап алыйк.

Кояш жылысын учыбызга җыябыз,

Битләребезне жылытабыз,
Кузләребезне ,чэчләребезне сыпырабыз,
Үзебезне яратабыз,
Бер- беребезгә елмаябыз,
Үзебезнен яхшы кәеф белән уртаклашабыз.

Тэрбияче: балалар бүген бездә язучы Абдулла Алиш экиятләре буенча гадәти булмаган уен -викторина булачак. Э сез Абдулла Алишнын нинди экиятләрен белэсез?

Балалар җавабы: «Сертотмас урдәк», «Бикбатыр б-н Биккуркак», «Каз бн Аккош», “Кем көчле?” “Бал корты һәм Шөпшә”, “Куян кызы”,”Мактанчык чыпчык”
Тәрбияче: күрегезче балалар, буген безгә кунакка Абдулла Алиш экиятеннэн куян белән керпе кунакка килгән.
Куян кайсы әкияттән килгән безгә, балалар? Ә керпе кайсы экияттән?
Балалар җавабы: Куян - “Куян кызы”, “Сертотмас үрдәк”, “Койрыклар”, “Бикбатыр белэн биккуркак” **,** Керпе – “Койрыклар”, “Сертомас үрдәк” әкиятеннэн –керпе.
Тәрбияче: Ә хэзер 2 төркемгә буленәбез. 1 нче төркемгә “Куяннар” дип, э 2 нче төркемгә “Керпелэр” дип исемнэр бирик. (Балаларга маскалар кигезелэ).
Сезнең һэрбер дөрес жавабыгыз өчен” **Куяннар”** командасына кишер,э “**Керпеләр”** командасына алмалар өлэшэчәкмен.
Шулай итеп уен-викторинабызны башлыйбыз.
Бәйгебезнең <u>беренче биреме. “Мин әкияттэн өзек укыйм,э сез кайсы әкияттэн икәнен әйтерсез”.</u>
<u>Куяннар командасына:</u>
1) Көннэрдән бер көнне йорт хуҗасы үзенең этен ияртеп урманга киткән.

Балалар: «Сертотмас урдэк» әкиятеннэн бу озек.
Керпелэр командасына:
1) Бер көн буе шулай кар остеннән йөгергэн,ике көн буе шулай йөгергэн,өченче көнне аксый-аксый әнисе янына килгән.

Балалар: «Куян кызы» әкиятеннән бу өзек.
Тэрбияче: Бик яхшы. Өзекләребезне укуны дәвам итәбез.
Куяннар командасына:
2) Көннэрдән бер көнне тылсымлы карт имәндэ – койрыклар ускән.

Балалар : «Койрыклар» әкиятеннән бу өзек.
Керпеләр командасына:
2) Улым беркая бармый, юньле ризык ашамый,көннэр буе өйдэ утыра,компьютер уеннарына кереп киткән.

Балалар: «Каз б-н Аккош» әкиятеннән бу өзек.
(Балаларга кишер белән алма бирелә)
Тэрбияче: Әфәрин,булдырдыгыз балалар. Ә хәзер әйдәгез бәйгебезнен **икенче биременә кучәбез**. Биремебез «**Шакмаклардан төзе»** дип атала.
(Ике командага да шакмаклар бирелә.Һәм алларына әкият тэн алынган рәсем куела.Балалар шакмаклардан шул рәсемне җыярга тиеш. Рәсем кайсы әкияттән?
Балалар: (“Мактанчык чыпчык”һәм “Бал корты һәм шөпшә” әкияте геройлары.)(Балаларга кишер белән алма бирелә.)
Тэрбияче: Бик яхшы балалар. Ә хэзер әйдәгез **3 биремдә** экранга куз салыйк. Килэсе биремебез **«Кемгә нәрсә кирәк ?»** диеп атала.(Өстэге рәсемнәрне кайсы әкияттән икәне кабатлана һәм астагы рәсемнәрнен исемнәре әйтелә.Өстэге рәсемдәге әкият геройларына кирәкле әйберләрне астагы юлдан ручка белән интерактив тактада тоташтырабыз. Бер командага 2 рәсем тоташтырырга туры килә. Балалардан тулы җавап алына)
Балалар: Куянга киез итек кирәк. Бал кортына бал кирәк. Казга велосипед кирәк. Толкегә койрык кирәк.

(Балалар биремне утилэр, кишер белән алма бирелә)

Ял минуты: Ак куян, йомшак куян
Безгә кунакка килгән.
Койрыгы кыска гына
Колагы җиргә тигән.

Әйдәгез кунакларны
Кишер белән сыйлыйбыз.
Тыпыр-тыпыр-тыпыр-тыпыр
Сикерешеп уйныйбыз.

Тэрбияче: Сез шундый зирәкләр балалар. Бәйгебезне дэвам итэбез.

4 нче биремебез «Жанлы картиналар» дип атала. Ә хәзер экранга куз салыгыз.”Куяннар” торкеменә балалар куйган әкияттән өзек күрсәтелә.

Тәрбияче:Балалар бу өзек Абдулла Алишнын кайсы әкиятеннән?

Балалар: “Чукмар белән Тукмар” әкиятеннән.

“Керпеләр”торкеменә экранда Абдулла Алиш әкиятеннән өзек курсәтелә.

Тәрбияче: Балалар , Абдулла Алишнын кайсы әкиятеннән өзек карадыгыз?

Балалар: **“**Койрыклар” әкиятеннән”.

(Кишер белән алма бирелә)

Әфәрин, балалар!

Тэрбияче:Э хәзер чирраттагы 5 нче биремебез «Парлы рәсемнәр» диеп атала.

Тэрбияче: Балалар, өстэлгә рәсемнәр чәчелгән. Сез әлеге рәсемнәрне узегез белгән әкият әчтэлегенә карап парлаштырырга тиешсез.

(кишер белэн алма бирелэ)

Йомгаклау: Уенга нәтиҗә чыгару.

Тәрбияче: Булдырдыгыз балалар! Менә безнең әкиятләр иленә уен – викторинабыз ахырына якынлашты.Буген сез бик зирәк,өлгер һәм тәртипле дэ булдыгыз. Абдулла Алиш әкиятләрен югары дәрәҗәдә белуегез белән мине шатландырдыгыз. Алмаларны, кишерлэрне кычкырып саныйк эле балалар. ЭФЭРИН!

Экияттэ без булдык
Куп эйберлэрне белдек.
Экияттэн безгэ килгэн
Куп геройларны курдек.

Рэхмэт сезгэ. Бик кунелле уен уйнадык.Минем дэ сезгэ кучтэнэчем бар.Мин сезгә Абдулла Алишнын “Сертотмас үрдәк” дигэн китабын бүләк итәм.

Низамова Танзиля Халиковна
воспитатель по обучению татарскому языку,
высшая квалификационная категория.
муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
«Детский сад комбинированного вида №5» г. Лениногорска
муниципального образования «Лениногорский муниципальный район»
Республики Татарстан

Конспект ООД по татарскому языку для детей подготовительных групп “Дусларга ярдәм итәбез”

Вид: итоговое, закрепляющее занятие.

Цель: Закрепление пройденного лексического материала по проектам “Минем өем”, “Уйный- уйный үсәбез”, “Без инде хәзер зурлар- мәктәпкә илтә юллар”, а также ранее приобретённых детьми навыков использования грамматических конструкций в известных и новых учебно-игровых ситуациях.

Задачи:

1. Образовательные: активизация в речи слов, обозначающих предмет, его признак и действие; способствовать умению составлять мини-диалоги в речевых ситуациях,

закреплять умение детей составлять небольшие рассказы-описания по картинкам или личным наблюдениям ребёнка.
2. Развивающие: продолжать развивать связную диалогическую речь, умение подбирать слова по смыслу; развивать и стимулировать память, внимание и мышление, мелкую моторику рук; самостоятельно выполнять задания, умение общаться на татарском языке со сверстниками и взрослыми в различных ситуациях; закрепить умение детей общаться с педагогом и между собой, использовать вежливые слова на татарском языке, умение правильно произносить существительные, прилагательные, глаголы, называть цвет.
3. Воспитательные: воспитывать умение внимательно слушать ответы товарищей, если нужно корректно поправлять их; навыки сотрудничества, самостоятельность, доброжелательность и выдержку; интерес к изучению татарского языка.
Список использованного программного обеспечения:
УМК для детей 5–6 лет "Татарча сөйләшәбез. Говорим по-татарски" З.М.Зарипова, Казань 2012.
«Региональная программа дошкольного образования» Р.К.Шаехова, Казань 2012.
Методика дошкольного образования: «Обучение татарскому языку русскоязычных детей».
Дидактическое обеспечение занятия: проектор, ноутбук, интерактивная доска, аудиозаписи, демонстрационный и раздаточный материал, презентация, стендбук, лего, картинки.
Словарная работа: лексико-грамматический материал по проектам "Минем өем", "Уйный- уйный үсәбез", "Без инде хәзер зурлар- мәктәпкә илтә юллар"; песенно-танцевальная игра «Дустым бар».
Использованные инновационные технологии: квиз, лего- технология, интерактивная технология «Карусель», синквейн, стендбук.
Список литературы:
1. Зарипова З. М., Исаева Р. С., Кидрәчева Р. Г. Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү. – Казань: Беренче полиграфия компаниясе, 2013- 112б.
2. Зарипова З.М., Кидрәчева Р. Г., Шарипова Л.Ә., Исаева Р.С., Алексеева Р.М., Камалова А.И.,Камалова А.Д., Ситдыйкова В. Р., Нургалиева М.С. Методик кулланма 6-7 яшь «Татарча сөйләшәбез» («Говорим по-татарски»)- Казань.Татарское книжное издательство.2012
3. Исаева Р. С. 200 игр Часть 3, по проекту «Без инде хәзер зурлар,мәктәпкә илтә юллар» («Мы уже большие, все дороги ведут в школу»).
Содержание образовательной деятельности.

I.Организационный момент:
Воспитатель: Исәнмесез, балалар!
Дети: Исәнмесез!
Воспитатель: Хәлләр ничек?
Дети: Әйбәт рәхмәт.
Воспитатель: Ребята, а давайте мы пожелаем друг-другу доброго дня.
Хәерле көн миңа,
Хәерле көн сиңа,
Хәерле көн безгә,
Хәерле көн сезгә!
Воспитатель: Ребята, все мы знаем сказку "Теремок"- "Теремкәй" А кто там живет? Перечислите , пожалуйста героев сказки на татарском языке **(тычкан, куян, төлке, бүре, аю).**
II.Основная часть:
1.Сюрпризный момент.

Ребята, эти герои не могут попасть в теремок. Они гуляли в лесу, а когда возвращались у них на пути появились препятствия- задания. А все задания надо выполнить на татарском языке. Ребята, а вы не хотите им помочь?
Дети: Хотим.
Воспитатель: А кто первым идет в теремок? (Тычкан)
Тычкан нинди? (кечкенә, кара, матур)
У мышки на пути задание. Нинди конверт?(зәңгәр) Где это задание, найдите пожалуйста.
(на экране квиз- игра "Думай, играя")
Воспитатель: Молодцы, ребята, мы помогли мышке. Она добралась до теремка.
А вторым у нас идет? (куян).
У него такая же ситуация. На пути какой конверт лежит? **(кызыл)**
Попробуем помочь. А где цифра 2?
Дети находят задание «Лего предложения»
На столах лежат лего. На них приклеены картинки и пиктограммы. Вам надо правильно собрать предложения и озвучить.
Воспитатель: Ребята как выдумаете вы справились с этим заданием?
Дети:Да.
Воспитатель: Значит зайчик без трудностей доберется до теремка.
А нас ждет следующий герой. Кажется у нее тоже сложное задание. Ребята, давайте спешим на помощь. Задание под номером три на каком конверте?
Дети: яшел.
Интерактивная игра **«Карусель»**
Воспитатель: Ребята, задание сложное. Образуем два круга. Внутренний и внешний. Кто стоит во внутреннем круге, у них на руках будут карточки. Они будут стоять и показывать свои карточки человеку , который будет стоять напротив него. Кто оказался во внешнем кругу будут двигаться по часовой стрелке и рассказывать что изображено на картинке. Каждый 30 сек. передвигаются дальше . Надо придумать как можно больше предложений. Кто стоит во внутреннем круге внимательно их слушают, если не знают, подсказывают, а если неправильно говорят, то исправляют ошибки.
Воспитатель: Молодцы, ребята, я думаю что вы справились с заданием. Лисичка очень благодарна вам.
А нам пора на помощь к следующему герою. Кто это?
Дети: (Бүре)
Воспитатель: Давайте посмотрим, в чем он затрудняется. Какой конверт мы ищем?
Дети: сары.
Синквейн (на интерактивной доске)
Воспитатель: Молодцы, ребята. Волк очень рад, что мы это задание так быстро выполнили и выручили его. Он тоже дошел до теремка.
Ребята, а медведь оказывается затрудняется по картинкам узнавать сказки, и незнает авторов. Давайте ему поможем. Нам надо собрать стендбук. Чьи портреты на мольберте? (Габдулла Тукай и Абдулла Алиш). Предлагаю вам разбирать иллюстрации сказок по авторам.
Игра "Составь стендбук"
Воспитатель: Ой, ребята , вы такие молодцы.Медведь тоже очень доволен.
III. Заключительная часть.
Воспитатель: Со всеми заданиями вы отлично справились. Все жители теремка собрались вместе. Давайте для них споем песенку
Песня "Дустым бар"
Ребята, наши друзья очень благодарны вам за вашу помощь и хотят вам передать сладкий гостинец. (чәк- чәк)

Воспитатель: Как хорошо мы с вами потрудились.Спасибо вам. Ребята, вам сегодня было интересно?Кому мы сегодня помогли? Какое задание вам больше всего понравилось? А какое задание было трудным? А с каким настроением вы уходите с занятия? **(Ответы детей)**
Воспитатель Умницы! Я очень рада за вас и довольна нашим занятием!
Сау булыгыз балалар!
Дети:Сау булыгыз!

Санатуллина Галия Илсур кызы
татар хәм ана
теленә өйрәтү тәрбичесе
Казан шәһәре Киров районының Муниципаль бюджет мәктәпкәчә
белем бирү учреждениесе "Катнаш төрдәге 44 нче балалар бакчасы"

Акбай маҗаралары
балалар һәм ата-аналар өчен БДД темасы буенча бәйрәм сценариесы

Максат: юл йөрү кагыйдәләре турындагы белемнәрне ныгыту, урамда йөргәндә игътибарлы булырга өйрәтү, машина йөртүче, юл хәрәкәтен көйләүче хезмәткәр һөнәрләренә кызыксыну тәрбияләү.

Җиһазлау: сәхнәгә "Юлда йөрсәң бул өлгер, юл кагыйдәләрен бел!"дип язып эленгән, зал юл хәрәкәтенә багышланган стендлар белән бизәлгән, ә залдагы урындык араларына светофор һәм юл билгеләре утыртып куелган.

Катнашучылар: Мияу,Акбай, Аю, 4 бала, ЮХИДИ хезмәткәре,ата-аналар.

Чара барышында төрле җырлар, шигырьләр ярдәмендә юлда йөрү кагыйдәләре искә төшерелә. Аларны төгәл үтәмәгән очракта килеп чыгарга мөмкин булган бәхетсезлек очракларына мисал китерелә. Төп герой урынында һәрбер бала була алганга күрә, тема укучылар күңеленә якын, таныш. Һәм бу балалар иртәсе үзенең тәрбияви максатын тормышка ашыра.

Барышы

Мияу: (җырлый-җырлый)
-Мин барам-барам-барам!
Мәктәптән кайтып барам
Ля-ля-ля-ля -ля-ля-ля-ля
Мәктәптән кайтып барам
(кунакларны күреп ала)
- Исәнмесез, кадерле балалар ,хөрмәтле әти-әниләр. Сез Айкбайны күрмәдегезме ул?
Балалар: (юк)
(Залга самокатка тотынган Акбай килеп керә. Ул "урамнар аша" үтә, "светофорның" кызыл утына бара, юл билгеләренә игътибар итми, зур тизлек белән сәхнәгә уза)
Мияу: Акбай, Син бит әллә ничә юл йөрү кагыйдәсен боздың! Я үзең бәла-казага юлыгасың инде, я башкаларга зыян салырсың!
Акбай: -Туйдырдың инде син Мияу шул юл йору кагыйдәләрең белән!Авылда нәрсәгә кирәк ул юл кагыйдәләре?!
Мияу: - Алай димә Акбай!Син бит шәһәргә дә барып йорисең!

-Менә мәсәлән,юлны аркылы чыкканда самокаттан тошергә ,аны кулыңна тотып чыгырга тиеш.
-Менә тыңлап кара әле дусларымны:

(төрле җәнлекләр булып киенгән балалар чыгалар)

Куян: Юлда булсаң, уяу бул!
Тиен: Юлда да акыл кирәк.
Бүре : Бер алдыңа, биш артыңа кара.
Керпе Акрын барсаң, ераграк булырсың.
Акбай: тагын нәрсә инде (колә)мин самокатны түгел,ул мине күтәреп йортергә тиеш...... кайгырма Мияу,мин бит оста йорим!!(көлә-көлә самокатта чыгып китә)
Җәнлекләр моңа исләре китеп чыгып китәләр
Шул вакыт аның каршысына Велоспедка утырган Аю баласы очрый
Аю : (Акбайга шаккатып) -Нишләве моның?!Бигрәк игътибарсыз
Мияу: Әйтмәдә Аю дус ,әйткәнне дә тыңламый,нишләргә дә белгән юк
Аю: кайгырма Мияу ,әйдә без ЮХИДИ хезмәткәре янына барабыз ,ул безгә киңәш бирер
Музыка янгырый. Аю белән Мияу китәләр юл буйлап ,каршыларына ЮХИДИ хезмәткәре
ЮХИДИ хезмәткәре: Нәрсә булды ,кайда ашыгып барасыз дуслар?
Мияу: Безнең дустыбыз Акбай бар ,ул юл йору кагыйдәләрен белми
Аю: белми,һәм ойрәнергә дә теләми!!
ЮХИДИ хезмәткәре:
Шәһәрдә дә, авылда,
Болында да, урманда,
Һәм, әлбәттә, урамда.
Әти-әни, әби-бабай,
Кыз һәм малай – һәммәсе
Бердәй белсен һәм үтәсен
Юл йөрү кагыйдәсен!
(Шул вакыт кинәт бәрелгән тавыш ишетелә ,залга аксаклап,башы бинт белән чорналган Акбай килеп керә)
Акбай: Ай яй яй !! Бәрелдем,бәрелдем!
Мияу: Менә Акбай ,тыңламадың безне
Акбай: Җилдәй җитез бара идем
Алга да карамыйча.
Килеп чыкты бер трактор
Торам мин аңламыйча.
Мине бәреп тә екты:
Бер читкә тәгәрәдем.
Зур бәладан котылдым дип
Бик озак өнсез тордым.
-Юл йөрү кагыйдәләрен белү, чынлап та, бик кирәк икән шул.
ЮХИДИ хезмәткәре:
Юлларда йөрү күңелле
Ләкин шуны син онытма,
Юл кагыйдәләрен белмичә,

Самокатка утырма!!

ЮХИДИ хезмәткәре: -Менә Акбай тыңлап карале,безнең балалар юл кагыйдәләрен ,һәм билгеләрен бик яхшы беләләр. Әйдәгез ,мин сезгә табышмаклар әйтәм,ә сез җавабын әйтегез!

“Табышмаклар”

1. Җәяүле юлы *(тротуар)*
2. Җәяүләп баручы кеше *(җәяүле)*
3. Нинди дә булса транспорт чарасы белән идарә итүче *(йөртүче)*
4. Юлда йөргәндә җәяүле һәм йөртүче өчен бик кирәк булган тамгалар *(юл билгеләре)*
5. Светофорның хәрәкәтне тыя торган төсе *(кызыл)*
6. Светофорның сигналларның тиздән алмашуын белдерүче төсе *(сары)*
7. Трамвайны кайдан әйләнеп үтәргә? *(алдан)*
8. Кызыл түгәрәк юл билгесенең нинди төренә керә? *(тыючы юл билгесе)*
9. Зәңгәр турыпочмаклы юл билгесе нинди төргә керә? (күрсәтмә юл билгесе)
10. Тимер юл транспортына мисал (поезд)
11. Автомобиль транспортына мисал («Жигули», «Тойота»)
12. КАМАЗ машинасы җир транспортының нинди төренә керә? (йөк транспорты)
13. Ат җир транспортының нинди төренә керә?

(җигүле транспорт)

ЮХИДИ хезмәткәре: Әфәрин!Булдырдыгыз!

Мияу: -Мин дә бер уен уйнатып алыйм әле сезнең белән?!ул “Светофор” дип атала,минем кулда өч төрле түгәрәк ,кызыл,сары,яшел.

Кызылны күтәргәч -басып торасыз,сарыны күргәч-бер берегезгә бармак яныйсыз,яшелне-атлап торасыз!

Башладык....(уен беринчә кат утә)

Мияу: -Шәп!Балалар да ,әти-әниләр бик игътибарлы икәнсез!

ЮХИДИ хезмәткәре: -Балалар,әйдәгез ,Акбайга юл билгеләре турында да сойләгезче!

1 бала: Менә гади генә юл,

Аннан кешеләр бара.

Монда бит махсус тамга,

Исеме аның “зебра

2 бала : Әгәр өчпочмак эчендә

Паровоз гына булса,
Ул паровоз торбасыннан
Төтен чыгарып торса,
Димәк, юлның бу өлеше
Шлагбаумсыз гына-
Әйбәтләп, як-якка карап
Үтеп кит син, сак кына!

3 бала :

Бу билгегә карасаң,
Сөенеп тә куярсың.
Ярый әле машина
Алмаганнар әтиләр,
Велосипедта гына
Йөрергә кирәк диләр.

4 бала:

Бу билгене күрсәләр,
Шоферлар уйланалар.
Димәк, тиздән мәктәп бар.
Игътибарга балалар.

ЮХИДИ хезмәткәре: Бик зур рәхмәт балалар!Ә инде хәзер нәни шоферлар булып алырбыз! Бауга тагылган машиналарны кеглелар арасыннан йортеп, аларны екмыйча ,финишка килергә кирәк була.

УЕН “ Машина йортү”

Акбай: -Әти-әниләрне дә тикшереп карыйк!әйдәгез ,аларның рзсем ясау осталыкларын тикшереп карыйк,күзләрен бәйләгән килеш машина рәсемен ясасыннар,аның кабинасын,арбасын,көпчәкләрен.Хәр катнашучы бер генә өлешен ясый!Башладык!

УЕН “Рәссамнар”

ЮХИДИ хезмәткәре: хөрмәтле әти-әниләр,балалар,буген сез үзегезнең осталыгыгызны ,юл йорү кагыйдәләрен белеүгезне күрсәттегез ,сезгә бик зур рәхмәт!

Мияу: -Акбай инде син дә хәзер күп нәрсә белден,юл йорү кагыйдәрен белеп, аларны бозмыйча гына йорерсен инде?!

Акбай: -Әйе,рәхмәт дуслар, хәзер инде юл кагыйдәләрен бозмам!

ЮХИДИ хезмәткәре:

Юлны аркылы чыкканчы
Карап ал сулга – уңга.
Якында машина күрсәң,
Ашыкма, чыкма юлга

Мияу: -Бәйрәмебездә катнашканыгыз өчен бик зур рәхмәт!Киләсе очрашуларга кадәр сау булыгыз дуслар!

Бәйрәм кичәсе "Мактанчык үрдәк" җыры белән тәмамлана.

Сапожникова Эльмира Миннерашитовна
учитель-логопед I квалификационной категории
Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
«Детский сад № 50 комбинированного вида» Советского района г. Казани

Конспект подгруппового логопедического занятия по пересказу с использованием песочной терапии в подготовительной группе по теме «Труд взрослых и детей в саду и огороде».

Цель: формирование умения у детей пересказывать рассказ, передавая основное содержание текста.

Задачи:

Образовательные: учить детей передавать содержание текста полно, последовательно и выразительно при помощи миниатюрных фигурок и песка, развивать умение отвечать на вопросы по содержанию текста, развивать связную монологическую речь, уточнить словарь по теме «Труд взрослых и детей в саду и огороде», совершенствовать грамматический строй речи, учить согласовывать числительные с существительными.

Коррекционные: развивать слуховое восприятие, память, внимание и логическое мышление, развивать мелкую моторику рук.

Воспитательные: воспитывать умение слушать друг друга, воспитывать любовь к труду.

Оборудование: ящик с песком, миниатюрные фигурки (люди, машина, корзина, деревья, овощи, фрукты, комбайн), материал (тучи, дом, листья), небольшое количество воды.

Ход занятия

1. *Организационный момент.*

Создание эмоционального положительного фона занятия. Учитель-логопед вместе с детьми произносит стихотворение:

К солнышку руки мы потянули.
Лучи взяли, и к сердцу прижали,
Мы улыбнулись, друг другу лучики дали,
Здравствуйте, мы вас все ждали.

Учитель-логопед: здравствуйте, дети! Я очень рада видеть вас. Мы с вами продолжаем путешествие по волшебной Песочной стране

2. *Ритуал «входа» в Песочную страну:*

Учитель-логопед: но как вы знаете, чтобы попасть в нее нужно произнести волшебные слова. Итак, давайте встанем вокруг песочницы и вытянем руки над песочницей ладонями вниз. Закройте, пожалуйста, глаза и произнесите за мной заклинание:

В ладошки наши посмотри,
В них доброту, любовь найди
Чтобы умными нам стать,
Мало просто много знать
Надо быть активным,
Смелым, добрым, сильным
А еще желательно
Делать все внимательно!

3. *Сообщение темы:*

Учитель-логопед: ребята, а какое время года наступило?
Дети: осень.
Учитель-логопед: правильно! А что делают люди осенью в огороде и саду?
Дети: осенью люди в огороде и саду собирают урожай, трудятся.
Учитель-логопед: все верно! А вы помогаете свои родителям собирать урожай?
Дети: да.
Учитель-логопед: молодцы! А вот послушайте рассказ о мальчике, который не хотел помогать своим родителям.

4. *Работа над связной речью:*

4.1. *Чтение рассказа*:

Труд Пети.

На дворе стояла осень. Утром мама Пети разбудила его и сообщила, что они едут работать на дачу. Петя расстроился: он хотел играть с ребятами во дворе футбол. Но делать было нечего. И вот они всей семьей: папа, мама и Петя поехали на машине на дачу. Сначала они проехали мимо парка. И Петя увидел, что взрослые и дети убирают листья и сажают молодые деревья. Дальше дорогая лежала мимо поля. И тут Петя увидел, как трудятся люди: комбайны убирали хлеба и вспахивали землю. Все вокруг трудятся. Пете стало стыдно, что он не хотел помогать родителям. И вот проехав, по мосту через речку, они доехали до дачи. И тут закипела работа. Сначала собрали весь урожай: мама срезала капусту, папа выкапывал картошку и собирал в мешок, а Петя срывал с грядок морковь. Немного отдохнув, папа начал копать грядки, а мама с Петей собирать яблоки и груши. Петя работал целый день и очень устал, но это была приятная усталость. Петя гордился собой. И на следующее утро они на машине поехали обратно домой.

4.2. *Словарная работа:*

Учитель-логопед: ребята, есть в тексте не понятные для вас слова?
Объяснение таких слов, как комбайн, хлеба, вспахивали и .д.
Учитель-логопед: а теперь давайте рассмотрим миниатюрные фигурки, которые нужны будут для пересказа текста.
Дети вместе с учителем-логопедом рассматривают миниатюрные фигурки. И сопоставляют их с героями рассказа. Далее из песка строят необходимые модули (грядки, дорогу). В песочнице расставляют по местам миниатюрные фигурки.

4.3. *Ответы на вопросы*:

- Почему Петя не хотел ехать на дачу?
- С кем Петя поехал на дачу?
- Что увидел Петя по дороге на дачу?
- Что делала Петя на даче?
- Что чувствовал Петя после проделанной работы?

5. *Физкультминутка «В огороде»*

Дети шли, шли, шли (дети шагают пальцами по песку на месте)
В огород они зашли.
Капусту нашли, (пальцами собирают овощи)
Огурцы нашли, помидоры все собрали,
Кабачки нашли,
Всё в корзинки положили
И домой пошли. (пальцы шагают на месте).

Игра «Вершки и корешки».

Учитель-логопед называет какой-нибудь овощ, а дети быстро отвечают, что в нем съедобное. Если корешки – прячут руки в песок. Ну а если вершки – ставят кулачки на поверхность песка. (морковь, помидор, лук, огурец, редис, репа, кабачок, картофель, свекла, горох)

6. *Упражнение «Посчитаем»*

Учитель-логопед: Давайте посчитаем, сколько на грядке овощей.

Дети в песочнице на грядке считают количество овощей.

Три помидора,
Шесть огурцов,
Две моркови,
Семь картошек

4.4. Повторное чтение рассказа и установка на пересказ.

4.5. Пересказ по частям с использованием миниатюрных фигурок и песка.

7. *Рефлексия:*

Учитель-логопед: дети, вам понравилось занятие? А о чем мы сегодня говорили? Что больше всего понравилось?

8. *Ритуал «выхода» из Песочной страны:*

В ладошки наши посмотри —
Мудрее стали ведь они!
Спасибо, милый наш песок,
Ты всем нам многое узнать помог!

Список использованной литературы

Грабенко Т.М. Чудеса на песке / Т.М. Грабенко, Т.Д. Зинкевич-Евстигнеева. - СПб.: «Речь», 2008.

Ситдикова Гульфия Каюмовна
Учитель татарского языка и литературы
РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН
МБОУ “Гимназия №20 “Гармония” “
Московского района г. Казани

“УКУЧЫЛАРДА УНИВЕРСАЛЬ УКУ ГАМӘЛЛӘРЕН ФОРМАЛАШТЫРУ ЧАРАСЫ БУЛАРАК ПРОЕКТ ЭШЧӘНЛЕГЕ”

Бүгенге көн белем бирү системасы заман белән бергә атлый. Укытуда яңа технологияләр куллану хәзерге заман мәктәбенең таләпләренә туры килә. Бүген үк инде белем бирү системасын камилләштерү, белем сыйфатын үстерү юллары эзләнелә. Җәмгыятькә иҗади фикерли белүче, аралашучан, талантлы кешеләр сорала. Мәктәпләрдә шундый һәр яктан килгән шәхесләр тәрбияләүгә укучы шәхесенә юнәлдерелгән яңа педагогик технологияләр куллану ярдәм итәр иде.

Педагогика фәнендә укыту-тәрбия процессы сыйфатын үстерергә булышлык итүче технологияләр шактый. Татар теле һәм әдәбиятын укытуда кулланылучы инновацион технологияләр арасында укучыларда универсаль уку гамәлләрен формалаштыру чарасы буларак проект эшчәнлеге әһәмиятле урын алып тора. Ул укучыларның өйрәнгән белемнәрен гамәли куллана белүләренә, мәгълүмати тирәлектә ориентлашу осталыкларына, иҗади фикерләү сәләтләренә нигезләнә. Бу метод белән эшләгәндә, укучылар актив рәвештә уйлау, фикерләү эшчәнлегенә тартылалар.

«Проект» - фарсы теленнән алга атлаучы, алдан баручы дигәнне аңлата. Проект методын куллану – ул алган белем һәм күнекмәләрне системалаштыру, «белү һәм белмәү» зонасында мөстәкыйль эшчәнлек кору, фәннәр арасында бәйләнеш табу, дулкынлардырган проблеманы билгеләү, чишү юлларын табу, эш нәтиҗәсен тәкъдим итә алу.

Педагогикада проектлар методы яңа күренеш түгел. Тарихка күз салсак, XX гасыр башында ук инде бу методның беренче элементлары укыту тәҗрибәсендә кулланыла башлый. Әлеге юнәлешне башлап җибәрүче С.Т. Шацкий була. Ләкин әлеге метод 1931 нче елда Россиядә тыела, Совет власте елларында үсеш ала алмый.

Соңгы вакытта әлеге методка дөньяның күп кенә илләрендә игътибар бирелә һәм актив кулланыла. 90 нчы елларда безнең илгә кире әйләнеп кайткан бу технология “21 нче гасыр технологиясе” дигән исем ала.

Бүгенге көндә проект сүзе бик популяр. Телеведение, интернет челтәрләрендә, газета-журналларда да проект сүзен еш ишетәбез. Нинди генә проектлар юк? “Телевизион проект”, “Җыр проекты”, “Бию проектлары”, “Ана теле проекты”, “Интернет-проектлар”.һ.б. Проект сүзе нәрсәне аңлата соң?

Проект – ул әле булмаган нәрсәне (мисал өчен, яңа бинаны, программаны) барлыкка китерүгә юнәлтелгән һәм аның тормышка ашу процессын күзаллаган бер идея, уй-теләк. Шуның өчен дә проект алдына куелган максат төзү, барлыкка китерү, булдыру, иҗат итү, ирешү һ.б. кебек фигыльләр ярдәмендә формалаштырыла. Шулай итеп, проект – ул:

- нинди дә булса механизмның яки корылманың планы;
- нинди дә булса документның алдан әзерләнгән тексты;
- теләгеңне тормышка ашыру планы.

“Күп белдерүгә караганда аз белдереп, эзләнү орлыгын салу һәм эзләгәнен үзе табарга юллар күрсәтү – мөгаллим бирә ала торган хезмәтләрнең иң кадерлесе, иң зурысы”- дип әйткән Г.Ибраһимов.

Җәмгыять алга барган саен, белем бирү системасында да үзгәрешләр арта бара. Бүгенге көн укытучысы һәр яклап тирән белемле һәм профессиональ компетенцияле, киң мәгълүматлы булганда гына, заманга лаеклы, иҗади һәм мөстәкыйль фикерләүче, югары зәвыклы шәхес тәрбияли ала.

Мәктәп алдында торган таләпләр бик җитди. Белем бирүнең төп максаты – укучыга белемнәр, күнекмәләр суммасын җиткерү генә түгел, ә аның үзен мөстәкыйль рәвештә белем алырга һәм бу белемнәрне тормышта иҗади кулланырга өйрәтү.

Туган тел укытучыларының төп максатларының берсе - белем сыйфаты белән идарә итү өчен проект алымын уңышлы куллануга ирешү.

Проект методының асылы: укучылар укытучы җитәкчелегендә эзлекле рәвештә проектлар эшлиләр, проект өстендә эшләгәндә өстәмә информация туплыйлар һәм һәр этапка рефлексия ясыйлар.

Укучы өчен проект нәрсә соң ул? Ул:

- иҗади мөмкинлекләрен ачу;
- төркемдә эшләү күнекмәләре булдыру;
- үзе сайлаган кызыклы проблеманы (теманы) ачу өстендә эшләү;
- үзенең эшен (хезмәтен) презентацияләү.

Проект төрләре:

Урта сыйныф укучылары арасында кызыксынуларына нигезләнеп, төрле типтагы проектлар эшләнергә мөмкин:

1. Тикшеренү.
2. Иҗади.
3. Уен.
4. Мәгълүмати.
5. Предметара.

Һәр типтагы проектта аерым тукталып үтәсебез килә.

1. Тикшеренү проекты:

-хәзерге заманда актуаль булган тема алына;
-проблемасы күрсәтелә;
-тикшерү объекты билгеләнә;
-тикшеренү ысуллары күрсәтелә;
-нәтиҗә чыгарыла.

Тикшеренү проекты белән эзләнү-тикшеренү эшенең аермасы,

Проектның асылы – белем алу шартларында туган проблеманы чишү ысулларын ачык.

Эзләнүнең асылы – алган белемгә таянып билгеле бер объектка юнәлтелгән теория һәм практиканы гомумиләштереп фараз (гипотеза) яклау.

Проект үзенчәлеге:

-проект эшчәнлегендә нәтиҗәдә һәрвакыт продукт була;
-проект кыска вакытлы булырга мөмкин;
-проект;
-проблема;
-гамәлгә ашыру нияте;
-реализация;
-рефлексия;
-презентация;
-продукт: реферат, спектакль, доклад, газета, фильм, ярдәмлекләр, альбомнар.

Эзләнү-тикшеренү үзенчәлеге:

-эзләнү эшчәнлегенең төп продукты – ул яңа белемнәр;
-ешрак эзләнү озак вакытны таләп итә;
-эзләнү;
-кызыксындырган сорау;
-гипотеза чыгару;
-чыганаклардан эзләнү;
-теоретик белемнәрне гомумиләштереп, тупланган һәм эшкәртелгән мәгълүматларга таянган чыгыш ясау.

2. Иҗади проектлар.

Бу типтагы проектларның төгәл структурасы юк. Эшнең төренә билгеләнгән таләпләр буенча эшләнә. Моңа газета, буклетлар чыгару, презентацияләр сценарияләр язу керә.

3. Уен проектлары.

Уен проекты дәрескә, махсус конкурска әзерләнергә һәм тулысынча тиешле тематикага туры килергә тиеш. Мондый проектларда структурага әз генә төгәллек кертелә, ләкин ул ахырга кадәр ачык кала. Катнашучылар проектның эчтәлеге таләп иткән билгеле бер характердагы рольләрне алалар. Болар әдәби персонажлар яки уйлар чыгарылган мифик геройлар булырга мөмкин. Бу эшчәнлектә көтелгән нәтиҗә бары тик азакта гына була.

4. Мәгълүмати проектлар.

Нинди дә булса объект турында мәгълүмат җыю, анализлау. Мәсәлән, шәһәребез музее, җәмигъ мәчете турындагы проект эшләре.

5. Предметара. Берничә предметка нигезләнеп, мәгълүмат җыю, анализлау.

Татар телен өйрәнүгә этәргеч ясаучы, активлык һәм иҗадилыкны үстерүче метод булып проектлаштыру методын атарга була. Проект укытучы тарафыннан махсус оештырыла, укучылар исә мөстәкыйль рәвештә эшлиләр һәм ахырда бер гамәли нәтиҗә ясала. Укучыларның танып белү мөмкинлекләрен, акыл эшчәнлеге мөстәкыйльлеген үстерүдә проектлар методы зур урынны алып тора. Проект методы укытучы һәм укучыларның яхшылап әзерләнүләрен, сыйныфның һәм иҗади төркемнәрнең үзара килешеп эшләүләрен таләп итә. Проект турында фикер алышуда катнашып, укытучы да тигез хокуклы яшьтәш, ярдәмчегә әйләнә. Проектларны гамәлгә ашыру укучыларга әйләнә- тирәдәге кешеләр белән бергә эшләргә һәм тормышта үз урыннарын табарга ярдәм итә.

проект өстендә эш ниндидер конкрет, социаль әһәмиятле проблеманы чишүгә юнәлдерелгән булырга тиеш. Куелган проблеманы чишүдә эшләнәчәк эшне дөрес планлаштыруның әһәмияте зур. Һәр конкрет универсаль гамәл, аның нәтиҗәсе, срогы, җаваплы кешесе күрсәтелә. Шулай ук килеп чыгачак нәтиҗә-продукт һәм презентация формасы билгеләнергә тиеш. Һәр проектның төп шарты – укучыларның иҗади эшләве. Проектның характерлы үзенчәлеге булып укучыларның информация эзләве тора. Информация укучы тарафыннан өйрәнелә, эшкәртелә һәм тәкъдим ителә. Укучы информацияне турыдан туры бер җирдән икенче җиргә күчереп куярга гына тиеш түгел, үзенең фикерен дә белдерергә тиеш.

Татар теле һәм әдәбияты дәресләрендә проект методын куллану зур әһәмияткә ия. Чөнки укучылар татар телендә генә аралашырга тырышалар, төрле яклы фикер йөртергә өйрәнәләр, эзләнү вакытында төрле кызыклы мәгълүматларга юлыгалар, шуны башкаларга җиткерергә ашыгалар .

Үземнең эшчәнлегемдә бу методны урта сыйныфларда еш кулланам. Рус телле балаларга татар телен өйрәтүдә әлеге методны уңышлы дип саныйм..

Проект методын беренче тапкыр кулланганда, миндә икеләнү хисе көчле иде. ” Мондый дәрес барлык укучыларга да ошармы? Куелган проблемалар алдында югалып калмаслармы? Үзләре генә мөстәкыйль рәвештә эшли алырлармы? Нәтиҗәсе ничегрәк килеп чыгар? “ - дигән сораулар борчыды. Шуларны уйлап, җиңелрәк проблемалар, гадирәк темалар сайларга тырыштым. Эшне башлап җибәргәндә үк инде, укучыларның күзләрендә очкыннар кабынды. Проектның этаплары аңлатылу белән алар кызыксынып эшкә тотындылар. Иң гаҗәпләндергәне шул булды, беренче тапкыр эшләгәндә алар төркемнәргә дә, парларга да бүленмәделәр. Һәр кеше аерым эш башкарды. Проект эшләренең нәтиҗәсе презентацияләр, альбом, иншалар формасында булды. Шуннан соң узган проект дәресләр бик теләп кабул ителде, укучылар парларда да, төркемләп тә проект эшләрен башкардылар.

Укытуда проектлаштыру уку процессының сыйфатын үстерүгә ярдәм итә. Укучылар мәгълүмат алу өчен өстәмә чыганаклар эзлиләр, табылган материалны анализлыйлар, төп һәм кызыклы булганнарын аерып чыгаралар,сүзлекләр белән эшлиләр, тәкъдим итү формасын сайлыйлар. Хәзерге заман укучылары бигрәк тә заманча технологияләр кулланып эшләргә яраталар, шуның өчен презентациягә өстенлек бирәләр.

Светлана Хайрутдинова
Педагог-психолог
МБДОУ-детский сад № 7 «Малыш»
г. Агрыз

Конспект индивидуального коррекционно-развивающего занятия «Развитие графомоторных навыков у ребёнка с синдромом Дауна»

Цель: Подготовить руку ребёнка к письму**.**

Задачи:

- Развитие мелкой моторики;
- Снятие мышечного напряжения;
- Обучение элементарным навыкам владения письменными принадлежностями.

Оборудование: мягкая игрушка зайчик, мягкая игрушка цветочек, тренажёр для развития графомоторных навыков, комплекс «Престиж» кейсы «Навыки письма», «Схожее и различное», фломастеры.

Ход занятия

Вводная часть.

- Здравствуй! Очень рада тебя видеть. Сегодня мы вместе с зайчиком будем много играть.

Основная часть.

1. Упражнение «ходьба по массажному коврику»

По тропинке мы гулять вышли спозаранку
Эта узкая тропа вела нас на полянку.
Мы по узенькой тропинке погулять пошли с тобой,
Чтобы в яму не свалиться не крути ты головой.

2. Дыхательная гимнастика.

Посмотри, какой красивый цветочек растёт на нашей полянке, давай вместе с зайчиком понюхаем его. (вдох глубокий через нос, выдох через открытый рот. Повторить 5 раз).

3. Пальчиковая гимнастика.

«Сорока – белобока».

Ребёнок сидит перед взрослым. Взрослый читает стихотворение и проводит игру.
Мы в ладоши хлопаем: хлоп-хлоп-хлоп.
(хлопаем ладошками малыша друг о друга)
По коленкам шлепаем: шлеп-шлеп-шлеп.
(несколько раз шлепаем ладошками ребёнка по его бёдрам и коленям)
Ладошки покажем,
Сказку расскажем.
(Берём в свои руки ладошки ребёнка и неторопливо поглаживаем середину ладошки малыша, постепенно увеличивая круги к внешней стороне ладони).
Сорока-белобока
кашу варила
Деток кормила.
(далее поглаживаем пальчики начиная от мизинца, легко их сжимая)
Этому дала, (мизинчик)
Этому дала, (безымянный)
Этому дала, (средний)
Этому дала, (указательный)
А этому не дала –
Он дрова не рубил,
Он воду не носил,
Он печку не топил,
Он (называем имя ребёнка) не кормил. (большой пальчик)

4. Работа с комплексом «Приоритет», кейс «Навыки письма».

 Посмотри, какие интересные дощечки у нас есть. На каждой дощечке проложена дорожка. Вот дощечка с прямой дорожкой, вот дощечка с волнистой дорожкой. Проведи пальчиком по каждой дорожке. (Ребёнок проводит пальчиком по ложбинкам).
А теперь попробуй проехать по этим дорожкам на машинке (ребёнок несколько раз провозит машинку по ложбинкам).
5. Работа с бумагой и фломастером.

Посмотри на этот лист. Здесь нарисован путь, по которому проехали машинки. Обведи фломастером эти дорожки.

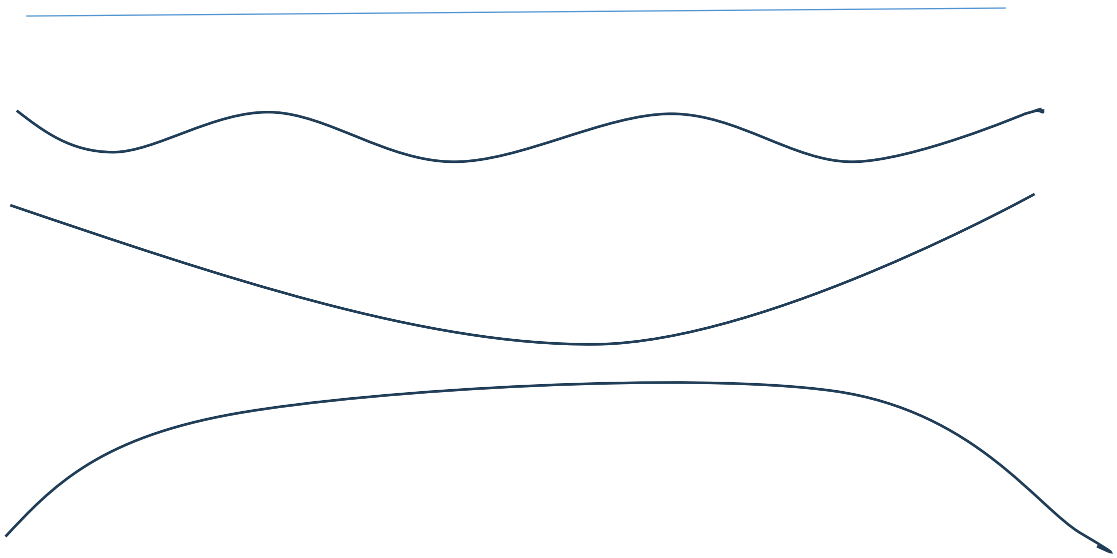

6. Упражнение «Собираем бусы».

Упражнение проводится с комплексом «Приоритет», кейс «Схожее и различное». Ребёнку предлагается собрать бусы из разных деталей по образцу и словесной инструкции. При этом повторяются цвета и геометрические формы.
7. Релаксация.
Ребёнок сидит на стуле спиной к взрослому. Взрослый поглаживает зоны шеи и плеч ребёнка, легко постукивает для снятия мышечного напряжения.
Солнца яркие лучи
Летом очень горячи. (Руки взрослого слегка поглаживают шею и спину ребёнка)
И в тенёчек воробей
Прыгает быстрей, быстрей! (Взрослый указательным и средним пальцами «прыгает» по спине ребёнка).
Лягушонок к пруду скачет,
Нужен и ему тенёк. (Ритмичные шлепки ладонями)
А на травку приземлился
Маленький смешной жучок. (Поглаживание ладонями спины ребёнка)
Он жужжал, жужжал, жужжал,
Сильно крыльями махал. (Подуть на шею и спину ребёнка).
Но очень маленький жучок
Не может сделать ветерок. (Лёгкие поглаживания шеи и спины)
Заключительная часть.
Подведение итогов занятия.

- Ну вот и окончилось наше занятие. Давай попрощаемся с зайчиком, скажем ему: «До свидания» и помашем ручкой.

Халимова Гульнара Ахтямовна
Воспитатель, Старшая группа.
Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
«Детский сад комбинированного вида №12 «Росинка» города Азнакаево
Азнакаевского муниципального района Республики Татарстан.

Конспект организованной образовательной деятельности «Габдулла Тукай в наших сердцах».

Цель: расширять знания детей о великом татарском поэте Габдулле Тукае и его творчестве.
Задачи:
развивающие: развивать связанную речь детей, умение выразительно читать стихотворения.
воспитательные: воспитывать уважение к великому поэту, интерес к творчеству Габдуллы Тукая.
обучающие: формировать исполнительские мастерства в области художественного творчества, актерские способности.
Основная образовательная область: познавательное развитие.
Интеграция образовательных областей: художественно-эстетическое развитие; социально-коммуникативное развитие.
Методические приемы: сюрпризный момент, художественное слово, диалог, поощрение.
Оборудование и материал: портрет Габдуллы Тукая, выставка книг, рисунки детей, презентация, компьютер, втулочки из бумаги, картинки по произведениям Г.Тукая
Словарная работа: водяная, шурале
Предварительная работа: разучивание стихов Габдуллы Тукая, «Наша семья», «Малыш и мотылек», «Озорной котенок», «Забавный ученик», «Кончил дело, гуляй смело», «Гали и коза»; рассматривание книг, иллюстраций по сказкам, просмотр мультфильма по произведениям, прослушивание песен и разучивание песни «Туган тел», «Родной язык»; выставка рисунков по произведениям Габдуллы Тукая.

Структура:
I.Вводная часть.
1.Организационный момент.
2.Сюрпризный момент Фатима из сказки.
II.Основная часть.
1.Показ слайда.
2.Загадка о книге.
3.Беседа о произведениях Габдуллы Тукая.
4.Конкурс.
5.Инсценировка «Малыш и мотылек».
6.Стихотворение загадка «Четыре времени».
7.Инсценировка «Забавный ученик».
8.Караоке «Сегодня праздник».

9.Инсценировка «Гали и коза».
10.Стихотворение «Осень»,«Сон земли».
11.Игра пазл «Шурале» и «Водяная».
12.Конструирование театра из втулок.
III.Заключительная часть.
1.Караоке песня «Родной язык».
Ход организованной образовательной деятельности

Воспитатель: дети, посмотрите, сколько гостей к нам сегодня пришло.

-Давайте поздороваемся.

Дети: Здравствуйте! Исэнмесез!

Стук в дверь.

Воспитатель: Кто-то к нам в гости спешит ребята. Давайте спросим кто там?

Фатима: Здравствуйте ребята, как здорово что я к вам пришла. Давайте познакомимся, меня зовут Фатима. Я пришла к вам из татарской сказки. Отгадайте какой ? (берет свистульку соловья, звучит звук соловья)

Фатима: молодцы отгадали «Фатима и соловей».

-Ребята, я люблю читать стихи, сказки, петь песни и играть в театре.

-А вы любите стихи?

Воспитатель: да мы любим стихи, сказки и играем в театре.

Фатима: ребята, кто вам читает стихи, сказки ?

Дети: мне мама, мне бабушка, мне воспитательница (ответы детей).

Фатима: я хочу поблагодарить ваших мам, бабушек и воспитательницу.

-Ребята посмотрите на экран. Что изображено на экране?

-Правильно сундук.

-Сейчас я загадаю загадку, а вы отгадайте (на слайде открывается сундук).

В каждой семье они бывают,
Кто с ними дружит - много знает.
Расскажут обо всем на свете
Их любят взрослые и дети.

На слайде появляется книга.

Фатима: Правильно это книга, кто же в этой книге изображен?

Дети: Габдулла Тукай.

Воспитатель: Габдулла Тукай великий татарский поэт

Фатима: Какие произведения Г.Тукая вы знаете?

Дети:«Наша семья», «Малыш и мотылек», «Озорной котенок», «Забавный ученик», «Кончил дело, гуляй смело», «Гали и коза».

Фатима: да, ребята, Габдулла Тукай написал много стихов, сказок, песен. Он воспевает красоту природы и родного языка в своих стихах. В его сказках «Шурале», «Водяная» описывается красота родного края.

-Я слышала, что ваши дети и родители знают очень много стихов Габдуллы Тукая, это правда?

Воспитатель: наши дети и родители очень любят стихи Габдуллы Тукая сейчас они расскажут стихи и покажут сценки из произведений.

Фатима: давайте устроим конкурс вместе с родителями и детьми. Ребята вы согласны?

Дети: согласны.

Фатима: Родители вы согласны?

Родители: согласны

1)На подиум сцену выходит мальчик (малыш в татарском костюме) и девочка (в костюме бабочки) показывают инсценировку по произведению Г.Тукая «Малыш и мотылек».

2)Родители загадывают загадки детям по стихам Г.Тукая «Четыре времени года».

3)Дети показывают инсценировку по произведению Г.Тукая «Забавный ученик».

4)Родители поют песню в караоке «Сегодня праздник» музыка Ж.Фаизи, слова Г.Тукая.

5)Дети показывают инсценировку по произведению Г. Тукая «Гали и коза».

6)Родители читают стихи «Осень», «Сон земли».

7) Родители и дети собирают пазл «Шурале» и «Водяная».

Фатима: молодцы, вы настоящие артисты родители и дети очень красиво сыграли свои роли. Победила дружба. Я вам всем очень благодарна.

Воспитатель: уважаемые родители и дети сейчас давайте все вместе создадим втулочковый театр по сказкам Г.Тукая (втулочки из бумаги, картинки по произведениям Г.Тукая). Под музыку родители и дети совместно делают театр из втулок по произведениям Г.Тукая

Как здорово, что все мы здесь, сегодня собрались. Все мы молодцы! Я всех вас люблю и благодарю! Давайте похлопаем друг, другу и споем песню «Родной язык» слова Г.Тукая. музыка Р.Яхина поем песню в караоке «Родной язык».

Хузина Лейсан Фаниловна
Учитель начальных классов
ГБОУ «Альметьевская школа- интернат для детей с овз»,
Статья «Формирование Я –концепции младших школьников»

Формирование «Я-концепции» младших школьников

В психолого-педагогической литературе Я-концепция рассматривается как центральное образование в структуре личности (Б.Г. Ананьев, Л.С. Выготский, А.Н. Леонтьев, С.Л. Рубинштейн, В.В. Столин и др.). Ее развитие обеспечивает формирование представлений ребенка о самом себе, складывается соответствующий уровень самопринятия, субъективное реагирование на социальные формы взаимодействия.

Одним из важнейших условий формирования Я – концепции в младшем школьном возрасте является самопознание. Период обучения в начальной школе становится этапом значительного расширения социального взаимодействия детей, появления возможности сравнения себя со своими сверстниками, становления субъектности в учебном процессе и это активизирует формирование Я – концепции обучающихся.

В младшем школьном возрасте самопознание детей связано непосредственно с учебным процессом, в процессе которого учащиеся усваивают множество понятий на уроках, учатся выделять основные свойства и признаки, учатся их анализировать и обобщать [10]. Все это закладывает основу становления личностных качеств, формируя основу представлений о себе и о других людях.

Усвоение понятий у учащихся в начальных классов имеет свои затруднения. Как отмечает Н.С. Евланова для первоклассников является характерным

недифференцированные и необоснованные поступков человека, им сложно оценить качества личности, сложно ориентироваться в мотивах поведения человека, что приводит к тому, что они оценивают в основном человека по результатам [10, 135]. Им сложно дать определение тому или иному нравственному понятию.

С началом формирования теоретического мышления четвертоклассники существенно меняется понимание детьми нравственных понятий. Н.С. Евланова выявила наличие корреляции между уровнем понимания личностных качеств и уровнем теоретического мышления у младших школьников [10, 135]. В четвертом классе дети уже могут существенные качества личности, могут адекватно и обобщенно дать определение качеству. С.П. Санина предлагает учить детей понимать смысл понятий, научить их общему способу находить суть содержания понятия [9].

В младшем школьном возрасте, как считает Л.С. Выготский, не заканчивается процесс понимания нравственных понятий и их подлинными понятиями они становятся уже в подростковом возрасте [2].

Развитие рефлексии в младшем школьном возрасте становится важной предпосылкой Я-концепции. А.В. Захарова рефлексию относит к способности анализировать, обсуждать внутренне причин своего поведения и поступков, способность к самонаблюдению себя в разных ситуациях жизни [3].

Существует еще одна из предпосылок, связанных с формированием самопознания младших школьников и связаны они со спецификой их мотивационной сферы. При поступлении в школу у детей преобладают социальные мотивы обучения [1; 10] и осознание общественного значения обучения формирует у них личностную готовность к обучению в школе. Среди широких социальных мотивов у первоклассников на первый план выступают мотивы самосовершенствования (чтобы быть умным, культурным и др.) и мотивы самоопределения (чтобы после окончания школы работать и др.). По мере взросления такие мотивы переходят в стремление на развитие себя, к самосовершенствованию. К завершению начальной школы большая часть детей изъявляют желание что-то поменять в своем поведении, воспитать значимые качества.

В исследованиях М.В. Матюхиной выявлено, что дети во втором классе довольно редко ставят перед собой цель изменить свою личность или ставится общая цель самосовершенствования («быть хорошим»). В третьем классе дети помимо общей цели уже умеют ставить для себя более конкретные цели – стать честным, умным, дисциплинированным, добрым и т.д. [7]. При этом большинство исследователей подчеркивают, что самовоспитание, рассматриваемое как планированное самосовершенствование, для большинства детей младшего школьного возраста находится в зоне ближайшего развития [2]. Основными средствами самовоспитания детей в младшем школьном возрасте являются знания о себе, способность анализировать собственные поступки, рассмотрение их в связи с личностными качествами. Постоянное пополнение знаний о себе, о собственных способностях, характерных особенностях личности, умение продвижение своего развития вперед становятся основой процесса самосовершенствования.

Важной предпосылкой, способной формировать Я-концепцию, является формирование у них внутренней позиции школьника в процессе становления его как субъекта учебной деятельности. Д.В. Лубовский рассматривал внутреннюю позицию школьника на этапе перехода из начального звена в среднее звено как важный показатель формирования потребности осознавать собственные интересы, свое взросление, определения наличия несоответствия между знаниями, умениями, способами организации деятельности, личностных качеств требованиям новой социальной ситуации развития [5; 6].

Таким образом, на основе проведенного анализа особенностей формирования Я-концепции младших школьников можно отметить, что развитие ребенка в этом возрасте

проходит важный и результативный этап, в котором закладываются предпосылками для развития самопознания. К таким предпосылкам относятся: постепенное развитие теоретического мышления, таких как рефлексия, анализ, планирование; формирование нравственных понятий, связанных с личностными качествами; появление потребности в самосовершенствовании; становление элементов самовоспитания, направляющих мотивацию самопознания.

Список использованных источников

1. Выготский, Л.С. Детская психология / Л.С. Выготский // Собрание сочинений: в 6 т. Т. 4 / под ред. Д.Б. Эльконина. – М.: Педагогика, 1984. – 432 с.
2. Выготский, Л.С. Проблемы общей психологии / Л.С. Выготский //Собрание сочинений: в 6 т. Т. 2 / под ред. В.В. Давыдова. – М.: Педагогика,1982. – 504 с.
3. Захарова, А.В.Психология формирования самооценки / А.В. Захарова. – Минск, 1993. – 100 с.
4. Ковалев, А.Г. Личность воспитывает себя / А.Г. Ковалев. – М.: Политиздат, 1983. – 256 с.
5. Лубовский, Д.В. Развитие внутренней позиции личности в школьном возрасте / Д.В. Лубовский // Сборники конференций НИЦ «Социосфера». – 2011. – № 7. – С. 50–68.
6. Лубовский, Д.В. Феноменология и динамика развития внутренней позиции современных младших школьников / Д.В. Лубовский //Психологическая наука и образование. – 2014. – № 2. – С. 50–56.
7. Матюхина, М.В., Спиридонова, С.Б. Самопознание и его формирование в младшем школьном возрасте: учеб.-метод. пособие / М.В. Матюхина, С.Б. Спиридонова. – 2-е изд. – Волгоград: Изд-во ВГПУ «Перемена», 2011. – 64 с.
8. Психология развивающейся личности / под ред. А.В. Петровского. – М.: Педагогика, 1987. – 240 с.
9. Санина, С.П. Работа над пониманием как условие реализации дидактического принципа / С.П. Санина // Векторы развития современной науки: материалы Междунар. науч.-практ. конф.; отв. ред Т.С. Искужин. – Уфа, 2014. – С. 258–264.